

*Zegel van de kooplieden van Harderwijk uit 1263
Randschrift: "sigillum burgensium de herderuvich"*

kwartaalblad van
HERDEREWICH
de oudheidkundige vereniging
van Harderwijk en Hierden

VITTEPRAETJE

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging "HERDEREWICH"
Postbus 210 3840 AE Harderwijk
e-mail: redactie@herderewich.nl Internet: www.herderewich.nl
Giro 303 61 92

In dit nummer:

In Memoriam Sine Baakman	pag. 2
Monumentale panden. "Rondom Bruggestraat" deel 1	pag. 3
Verslag najaarsexkursie	pag. 10
Verslag "Open Monumentendag 2007"	pag. 12
Herderewich Bibliotheek	pag. 13
Reacties op "PRACHTIG of OERLELIJK"	pag. 14
Nederlandsche Jaerboeken (deel 1747-2) (nr.5)	pag. 15
De oude Linnaeus (1735-1778) deel 2	pag. 18
Slijter Joh. Evertsen	pag. 23
"Geschiedenis der Christelijke Kerk in Nederland" deel 3	pag. 26
Van alles wat ver-EEUW-igd (nr. 35)	pag. 32
Genealogische dag Barneveld	pag. 38
Avondje herinneringen ophalen aan Meester Koot	pag. 39
Harderwiekers en/of Hierders (nr. 33)	pag. 41
Samenstelling bestuur, werkgroepen en meewerkende leden	pag. 43
+ een losse agenda	

IN MEMORIAM SINE BAAKMAN

Op 3 september jl. overleed **Sine Baakman**. Hij was lid van Herderewich vanaf het eerste uur. Sine werd in 1976 bestuurslid van de vereniging. Deze taak vervulde hij tot 1989.

In 1978 organiseerde hij voor het eerst de distributie door leden van onze convocaties en verenigingsblad. Hij heeft die functie van hoofddistributeur twaalf jaar lang vervuld. Tevens zat hij in de werkgroep "Kroniek Harderwijk 1931-1981", het z.g. "Leesgezelschap". Hierin heeft hij veel werk verzet. Na het tot stand komen van deze kroniek verzorgde hij van 1981 tot 1996 de jaarlijkse kroniek in het "Historisch Jaarboek Harderwijk" en het "Vittepraetje".

In dienst van de gemeente Harderwijk schreef hij de Inventarissen van het secretarie-archief van de gemeente Harderwijk 1944-1960 en 1961-1985.

Een maand voor zijn overlijden schonk hij zijn boeken en zijn knipselarchief over Harderwijk aan onze vereniging.

Sine was een man, die niet veel sprak, maar door zijn inzet heeft de Oudheidkundige Vereniging veel aan hem te danken.

Monumentale panden. “ Rondom Bruggestraat 48” deel 1

T. Goossens

Inleiding

De geschiedenis van het gebied rondom de hoek Bruggestraat, Markt is buitengewoon interessant, want er is een samenhang met de stedelijke ontwikkeling van Harderwijk.

De Markt was vroeger voor een groot deel in gebruik als kerkhof bij het Minderbroedersklooster. Aan de zuidelijke kant van de Markt stond toen de kloosterkerk.

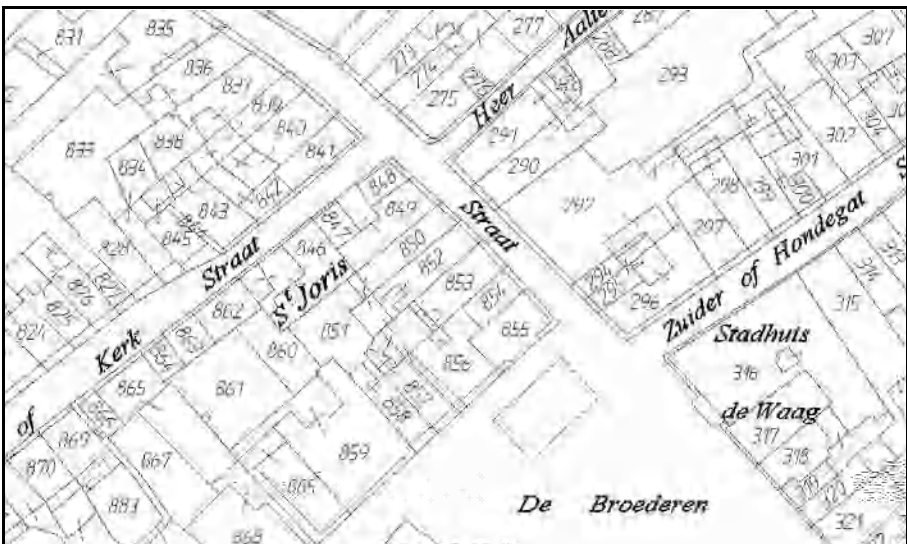
In 1595 nam het stadsbestuur een maatregel voor de lege plaats waar de kerk had gestaan. In 1598 ontstond het plan om van het kerkhofterrein een “ merckvelt” te maken^[1]. Daarna bleef het nog eeuwenlang gebruikelijk om van een huis aan dit marktplein te zeggen dat het “aan de Broederen” stond.

Voor huis-historisch onderzoek in de periode 1749 - 1853 zijn 3 bronnen beschikbaar die snel gegevens opleveren over eigenaren en bewoners t.w. de **pomp- en putregisters**, het **haardstedengeld** en de **kadastrale leggers**.

De hoek Bruggestraat/Markt hoort in die tijd bij de pomp - en putwijk A-1 (“het Plein”). Het oudste pomp- en putboek van wijk A-1 is gedateerd 1765 - 1853 en geeft informatie over eigenaren en bewoners. Tussen de laatstgenoemde eigenaren uit de periode 1765 - 1853 bevindt zich de eerste eigenaar sinds de invoering van het kadaster rond 1830.

De haardstedentelling van 1749 geeft informatie over bewoners. Het lijkt alsof er een hiaat is tussen 1749 en 1765, maar verderop zal blijken dat dit meevalt.

De binnenstad werd bij de kadastrale opmetingen ingedeeld bij sectie E. Rondom de hoek Bruggestraat, Markt werden de huispercelen genummerd 854 (Bruggestraat 46), 855 (Bruggestraat 48 en Markt 18) en 856 (Markt 17). Voor het gemak zullen de huizen, ook uit de tijd van vóór 1830, met de kadastrale nummers worden aangeduid

Fragment uit de kadastrale kaart van 1832

Doordat E-855 een hoekpand is, wordt het ook herkenbaar in teksten van vóór 1749. Daaruit blijkt ook een andere opvatting over de lengte van de Donkerstraat. Bij het zoeken naar gegevens over dit hoekpand was de nadere toegang van D. Koning op de recognitieboeken (1453 - 1760) een buitengewoon nuttig hulpmiddel. Het zijn juist de recognitieboeken die informatie geven over de eigendomsgeschiedenis van huizen. Het gemak van D. Koning's nadere toegang werd nog vergroot door de digitale versie op de jubileum-CD van Herderewich.(nog steeds te koop voor Euro 10.=. red.)

Het vroegere landschap

Het noordoosten van de binnenstad ligt op een zandrug, terwijl het zuidwesten gesticht is op een lager gelegen, meer veenachtige ondergrond. Dit gegeven is door Feenstra^[2] uitgewerkt tot een tamelijk eenvoudige theorie. Als scheidslijn tussen het hoge - en het lage gedeelte van de binnenstad hanteerde hij het veronderstelde beektraject langs de Luttekepoortstraat, Wolleweverstraat, Markt en Bruggestraat. Een karakteristiek element in zijn theorie is de gedachte dat de binnenstad in de p.e.-periode 1231 - 1315 slechts bestond uit het hooggelegen gedeelte^[2]. Door archeologisch onderzoek heeft Feenstra van de vroegere beek het instroompunt, ten westen van de Luttekepoort, en het uitstroompunt, tegenover hotel Monopole, ontdekt. Hij veronderstelde verder dat de beek tot het jaar 1422 het bovengenoemde traject heeft gevolgd^[3 en 4]. De voorkant van E-855 zou zich dus bevinden boven een voormalig beektraject.

Ouderdom E-855

In de monumentengids staat dat Bruggestraat 48 in de kern uit de 15de eeuw dateert^[5]. Waarschijnlijk bestond het toen uit een stenen achterhuis met een houten voorhuis. Men heeft het ook over een trapgevel aan de zuidkant. Hierdoor wordt het duidelijk dat de datering betrekking heeft op E-855, dus met inbegrip van Markt 18. Over de grens tussen vóór - en achterhuis wordt verder geen mededeling gedaan. Misschien lag de grens tussen Bruggestraat 48 en Markt 18. Opvallend is ook de knik in de gevel van Markt 18^[6].

Al zou er tot 1422 een beek langs de Markt en de Bruggestraat gestroomd hebben, dan blijft het mogelijk dat E-855 is gebouwd in de periode 1400 - 1422. Er heeft dan gewoon een overkluisde beek gestroomd onder het houten voorhuis. Het idee van een beek langs de Markt en de Bruggestraat lijkt echter in strijd met de overstromingskaart van 1916^[7]. De donkere kleur geeft de hogere gebieden in de binnenstad aan. Daarvan is er een klein gebied bij het Blokhuis, een flink gebied rondom de Israelstraat en een groot aaneengesloten gebied in het noordoosten van Harderwijk. De Markt en bijna de hele zuidkant van de Bruggestraat vallen hier royaal binnen. Tussen het in- en uitstroompunt heeft de binnenstadsbeek waarschijnlijk een koers gevolgd die meer zuidelijk lag dan Feenstra zich voorstelde. Daarmee komt het traject meer in de buurt van het traject dat tot in de 20ste eeuw bestaan heeft. Met behoud van de theorie van Feenstra, moet het idee van een hooggelegen binnenstad iets ruimer opgevat worden, namelijk met inbegrip van het gebied rond het hoekpand E-855.

Hoekhuizen op de Markt

In 1448 koopt Gelis van Brien van het stadsbestuur een huis aan de Broederen, op de hoek van de Donkerstraat en het Broederenkerkhof^[8].

In 1579 bezit Johan van der Laeuwijck een huis "vuer den Bruederen, op ten hoick van de Donckerstraet und an 't Bruederenkerckhoff gelegen"^[9]. In hetzelfde jaar is Jan Wouters mede-eigenaar van een huis "an den Bruederen, op ten hoick van de Bruggestraet"^[10]. In deze gevallen moet blijkbaar gedacht worden aan een huis aan de oostelijke kant van de Donkerstraat. De huidige hoek Donkerstraat, Markt is onwaarschijnlijk, want dit zou de lengte van de Minderbroederskerk nadelig beïnvloed hebben, terwijl deze bekend stond als een "aansienlijcke kerck"^[11]. Meer waarschijnlijk is de locatie ter hoogte van Bruggestraat 48. Van Geelkercken tekende op zijn kaart van de binnenstad (1639) hier een huis dat als waaggebouw werd gebruikt.

Fragment uit de kaart van Nic. Geelkercken (1639)

In 1935 werden aan de westelijke kant van de Markt behalve menselijke resten ook fundamenteën van een verdwenen gebouw aangetroffen^[12]. Gaat het om het in 1448 verkochte gebouw, dan blijft het een raadsel waarvoor het stadsbestuur het tot dan gebruikt had. Misschien was het ooit in gebruik geweest als Stadhuis.

In 1521 is Dirck Ricksz (of Ricoults) eigenaar en bewoner van een huis “aen den Bruederen, op ten hoick van de Bruggestrade, in de Donckerstrate”^[13]. In deze beschrijving ontbreekt een verwijzing naar het Minderbroederskerkhof, zodat het vrijwel zeker is dat het om E-855 gaat. De verwijzing naar de Donkerstraat heeft te maken met feit dat het huis in deze straat een langere gevel heeft dan in de Bruggestraat.

Gerrit Cuper, Ricoult Arnts en Dirck Ricoults

Dankzij het gegeven uit 1521, is het mogelijk om terug te gaan tot in de 15de eeuw. In mei 1465 wordt bekend dat Gerrit Cuper een huis aan de Broederen heeft verkocht aan de koopman Ricou(l)t Arnts. Gerrit vrijwaart Ricoult van de betaling van een jaarlijkse rente uit dit huis aan Hase Mertins. Evenzo vrijwaart hij Ricoult van een jaarlijkse rente aan Goert van Essen^[14]. In 1468 woont Ricoult in zijn nieuwe huis, maar heeft fl. 200.= hypotheek bij Gerrit Cuper^[15].

Ricoult Arnts en zijn vrouw Geertgin hebben in 1483 een zodanige welstand bereikt dat ze in staat zijn om in hun testament heel royaal te zijn. De begunstigen zijn o.a. het Heilige Geestgasthuis, de Minderbroeders, de Grauwe Zusters, de Fraters, de arme Fraters en de “rechte armen”^[16]. Hun zoon Dirck trouwt in 1491 met Wichmoet^[17]. In 1494 is hij vanwege de nalatenschap van zijn vader mede-eigenaar van een huis aan de Broederen. Waarschijnlijk is dit hetzelfde huis als het in 1521 genoemde hoekhuis. Net als zijn vader, is hij bekend als koopman^[18]. Zijn kinderen, voor zover bekend, heten Ricket († uiterlijk 1548), Bijje, Weijme en Geertje^[19].

Gerrit Rijcksen en Rijcket Gerrits

Dirck Ricoults en Jan Wouters worden in 1521 en 1579 slechts genoemd als mede-eigenaar. Over de tussenliggende jaren is helemaal niets bekend. Ricket, de zoon van Dirck Ricoults, overlijdt vóór 1549 en kan dus niet dezelfde zijn als Rijcket Rampen die in 1551 nog in leven is^[20]. In 1555 treft Liesbeth, de weduwe van Rijcket Rampen, een regeling met haar zoons Gerrit (getrouwd met Eva Peters), Marten (getrouwd met Anna) en Henrick (getrouwd met Henrickgen). Daarbij wordt afgesproken dat haar zoons alle goederen krijgen van haar en haar overleden man, onder voorwaarde dat de zoons zullen zorgen voor het levensonderhoud van hun moeder^[21]. Bij het maken van deze afspraken is ook ene Johan Wouters aanwezig.

In 1580 bedanken Rijcket, Peter en Goele Gerrits voor de manier waarop hun vader, Gerrit Rijcksen, de nalatenschap van hun overleden moeder, Eva Peters, heeft afgehandeld. In dit verband wordt ook een oom genoemd: Johan Wolters^[22]. Het ligt voor de hand dat Jan Wouters, Johan Wouters en Johan Wolters één en dezelfde persoon is. Vanwege zijn patroniem, kan hij geen broer zijn van Gerrit Rijcksen of Eva Peters. Hij is vermoedelijk een broer van Liesbeth en daarom een oud-oom van Rijcket, Gerrit en Goele.

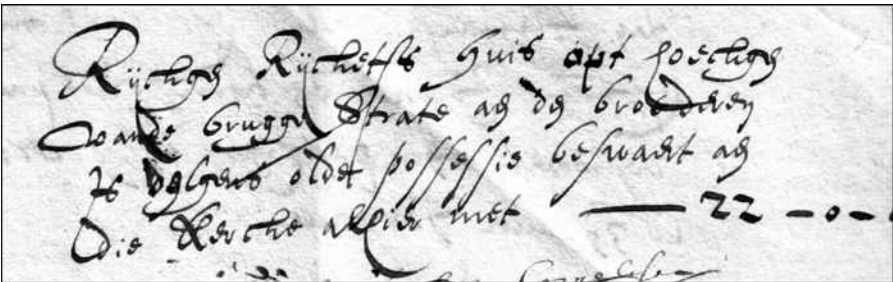
In 1597 blijkt Rijcket Gerrits getrouwd te zijn met Rijckje^[23]. In hetzelfde jaar leggen verschillende getuigen verklaringen af over het kopen van een paard ten huize van Rijcket Gerrits^[24]. Als dit over dezelfde Rijcket Gerrits gaat, dan kan dit betekenen dat hij herbergier is. In 1612 is Rijckje Gerrits weduwe van Rijcket Gerrits^[25]. In 1614 moet dezelfde weduwe een getuigenis afleggen en blijkt dan 45 jaar te zijn. Bij die gelegenheid wordt ze geassisteerd door haar broer Lambert Top^[26].

In 1624 is Rijckje Lamberts moeder van Peter en Jannitjen Rijckets. Zij regelt dat de spullen die bestemd waren voor haar overleden kinderen Gerrit en Geertjen ten goede zullen komen aan Peter en Jannitjen^[27].

In 1630 is Rijckje Rijckets moeder van Peter Rijckets die dan gaat trouwen^[28], terwijl in 1635 Rijckje Lamberts, weduwe van Rijcket Gerrits een dochter Janneken heeft. Bovendien is er dan sprake van 2 overleden dochters, Eefken en Lamberken, die allebei al kinderen hadden^[29].

In al deze gevallen gaat het om dezelfde weduwe, van wie het echte patroniem Lamberts is. Zij heeft een bijzondere genegenheid voor haar jongste dochter, want in 1635 bepaalt zij dat Janneke een bijzonder legaat van fl. 300.= krijgt "ter cause van oer getrouwe diensten, wachtinge ende waringe"^[29]. In 1640 bedenkt zij nog een blijf van waardering: Janneke mag na haar overlijden een jaar lang haar huis aan de Broederen gebruiken^[30].

De ligging van dit huis wordt duidelijker door een aantekening van ca. 1630: "Rijckgen Rijckets huis op't hoeckgen van de Bruggestrate, aen den Broederen, is volgens olde possessie beswaert aen die kercke alhier met 22 - 0 - 0"^[31].

"Rijckgen Rijckets huis op't hoeckgen van de brugge Strate aen de broedren" enz.

Janneke Rijckets

Op 19 januari 1645 trouwt Janneke met Lambert Cornelis Hegeman. Haar geboortjaar kan hooguit 1612 geweest zijn, zodat zij in 1645 minstens 33 jaar oud is. Misschien heeft de verzorging van haar moeder haar verhinderd om eerder in het huwelijk te treden.

Lambert neemt op 9 augustus 1665 een hypotheek bij het kleermakersgilde op het huis in de Bruggestraat, op de hoek van de Broederen^[31+32]. Het lijkt logisch dat hij zelf ook een kleermaker is, want anders zou hij geld hebben geleend bij een vreemd gilde. Het lidmatenboek uit die tijd noemt als laatste bewoners voor de rechterkant van de Bruggestraat, gerekend vanaf de Bruggepoort, Lambert Cornelis Hegeman en Aert Wouters.

Lambert en Janneke krijgen minstens 2 kinderen, namelijk Ricjen (1645) en Aelt (1647). De verdere opbouw van het gezin is niet te volgen door het ontbreken van het doopboek over de periode 1650 - 1672. Lambert overlijdt in december 1665. In januari 1666 staan de ooms Peter Rijcks en Jan Cornelissen Hegeman borg voor de nagelaten kinderen^[33].

Jannetje Rijckers (Parck)

Op 20 juli 1679 trouwt Maurits Hendriks van Coot, jongeman van Revel, met Jannetje (Johanna) Rijckers Perck, jongedochter van Harderwijk. Hij is wachtmeester bij de dragonders in de lijfcompagnie van de Prins van Oranje. In Harderwijk worden de volgende kinderen van dit echtpaar gedoopt:

Wouterus 9-12-1684, Cornelia 4-8-1686, Henderikus 17-8-1688, Catharina 15-3-1691, Catarina 24-02-1692, Cornelia 7-10-1694, Henrican (dochter)7-10-1696, Henderica 21-1-1698 en Wolterus 27-9-1699. Vader Maurits overlijdt in mei 1700.

De naam Parck(s) of Perck(s) wordt in 1670 ook gebruikt bij het huwelijk van Hendrik Peters. Zijn vader is de broer van Janneke Rijckets. Jannetje Rijckers Parck moet dus verwant zijn aan Peter en Janneke Rijckets. In 1695 worden i.v.m. de nalatenschap van Peter en zijn vrouw hun kinderen genoemd: Hendrik, Rijckgen, Hilletje, Geertjen en Gerretie (†)^[34]. Jannetje Parck kan dus geen dochter van Peter zijn. Jannetje heeft overigens een zus Alida (Aeltje). De meest logische verklaring is dat zij de jongere kinderen zijn van Janneke Rijckets en Lambert Cornelis Hegeman. Uiteraard zijn zij dan na 1649 geboren. Omdat hun moeder in 1649 minstens 37 jaar oud is, kunnen zij niet ver na 1649 geboren zijn.

Voor Jannetje en Alida wordt niet de naam Hegeman of het patroniem Lamberts gehanteerd, dus dat zegt wat over de naam Parck. Een dochter van Peter trouwt met een Apeldoorn. Hun zoon Rijcke(r)t Apeldoorn trouwt met Helena van Holthe, maar toch heeft men het wel eens over het echtpaar Rijcket Parck - Helena van Holthe^[35+36].

In 1708 wordt het duidelijk dat Jannetje in haar ouderlijk huis **een koffiehuis exploiteert** (zie bijlage 1). In 1709 neemt zij een hypotheek van fl. 500.= op het huis "aen den Broederen, op de hoek van de Bruggestraet"^[37]. Op 30 december 1710 neemt zij weer een hypotheek, omdat zij een betalingsachterstand van fl. 415.= heeft, wegens o.a. geleverde wijnen^[38]. Op 10 januari 1711 neemt zij nog een hypotheek van fl. 400, - bij haar zuster Alida. Op dezelfde dag regelt zij voor haar dochters Catharina en Cornelia de betaling van elk 100 ducaton uit de nalatenschap van hun vader^[39]. Waarschijnlijk zijn haar andere kinderen dan niet meer in leven. Catharina is begin 1711 bijna 19 jaar oud en "mundigh", terwijl Cornelia dan ruim 16 jaar oud en nog "onmundigh" is. In november 1711 overlijdt "wed. Coot".

Cornelia van Coot

Waarschijnlijk heeft Cornelia tot haar 18de verjaardag onder toezicht van haar tante Alida gestaan. Door het overlijden van haar moeder is Cornelia, samen met haar zuster, eigenaresse van een huis dat al familiebezit was in de tijd van haar overgrootouders.

Cornelia trouwt met Gerrit (van) Rosendaal en krijgt, volgens de Harderwijkse doopboeken, 3 kinderen: Johanna 14-8-1720, Jacobus 26-1-1723, Hendrica, 14-7-1726. In oktober 1730 sterft haar man en in januari 1731 haar zuster Catharina. De betalingsverplichtingen die horen bij het bezit van het ouderlijk huis zijn niet meer op te brengen en er volgt beslaglegging. Na overleg met haar tante Alida, besluit zij om afstand te doen van het huis. In november 1731 wordt Benjamin Minuijt de nieuwe eigenaar^[40]. Cornelia schijnt daarna geen eigen huis meer bezeten te hebben. In 1739 krijgt zij van het stadsbestuur de woning onder de armenzolder toegewezen^[41]. Zij wordt begraven in februari 1771.

Wordt vervolgd

Bronnen:

OAH is Oud Archief gemeente Harderwijk (1231 - 1813)

NAH is Nieuw Archief gemeente Harderwijk (1814 - 1943)

ORAH is Oud-rechterlijk Archief Harderwijk (1453 - 1813)

De onder nrs. 43, 59, 60, 62 en 65 genoemde stukken worden bewaard in het Gelders Archief in Arnhem

1. OAH, inv.nr. 1, f. 103v en 189
2. E.J. Feenstra; "Archeologische waarnemingen in Harderwijk"; Herderewich Kroniek, 1980-2; p. 40 - 42
3. E.J. Feenstra; "Stille wateren in diepe gronden"; Herderewich Kroniek, 1988-1; p. 2 - 8
4. E.J. Feenstra; "Archeologische waarnemingen buiten de stadsmuur aan de zeezijde van Harderwijk"; Herderewich Kroniek, 1987-2; p. 37 - 42
5. J. Vredenberg; " Monumentengids Harderwijk"; p. 80
6. Fotocollectie gemeente Harderwijk, nr. 1200
7. Plaatselijke Watersnoodcommissie; "De watersnood te Harderwijk, de gevolgen van den stormvloed in den nacht van 13 op 14 januari 1916 in woord en beeld"
8. OAH, regist. nr. 258
9. ORAH, inv.nr. 138, f. 288v, 289
10. ORAH, inv.nr. 138, f. 294v, 295
11. Joh. Schrassert; "Harderovicum Antiquum ofte Beschryvinge der Stadt Harderwyck"; p. 64
12. Krant "De Harderwijker", 7 augustus 1936
13. ORAH, inv.nr. 132, tussen f. 322, 323
14. ORAH, inv.nr. 129, f. 188
15. ORAH, inv.nr. 130, f. 40v
16. OAH, inv.nr. 798, f. 67v
17. ORAH, inv.nr. 131, f. 158v
18. ORAH, inv.nr. 131, f. 189v en 190v
19. ORAH, inv.nr. 133, f. 340v en 134, f. 361r/v
20. ORAH, inv.nr. 135, f. 91
21. ORAH, inv.nr. 135, f. 280v
22. ORAH, inv.nr. 138, f. 343v, 344
23. ORAH, inv.nr. 141, f. 8v
24. ORAH, inv.nr. 140, f. 115v, 116
25. ORAH, inv.nr. 143, f. 128v
26. ORAH, inv.nr. 143, f. 294v, 295
27. ORAH, inv.nr. 144, f. 355v
28. ORAH, inv.nr. 145, f. 337v
29. ORAH, inv.nr. 146, f. 120r/v
30. ORAH, inv.nr. 146, f. 419r/v
31. ORAH, inv.nr. 160, f. 88
32. ORAH, inv.nr. 148, f. 282v
33. ORAH, inv.nr. 148, f. 285v
34. ORAH, inv.nr. 150, f. 22
35. J. Duinkerken; "Schepenen aan de Zuiderzee"; p. 189, 190 en 258
36. ORAH, inv.nr. 149, f. 248
37. ORAH, inv.nr. 165 (17 april 1709)
38. ORAH, inv.nr. 166 (30 december 1710)
39. ORAH, inv.nr. 167 (10 januari 1711)
40. ORAH, inv.nr. 180 (4 mei en 14 november 1731)
41. OAH, inv.nr. 27, f. 250

Verslag najaarsexcursie

J. Dur

Eindelijk is het dan zover, 13 oktober 2007 met Herderewich naar 's-Hertogenbosch. 41 Mensen verzamelen zich in de bus die op de Vondellaan op ons wacht. Het weer werkt mee door middel van een lekker zonnetje en een aangename temperatuur. En dat zo half oktober! Iedereen is vrolijk en het lijkt wel een SCHOOLREISJE.

We vertrekken op tijd en worden keurig op tijd afgezet op de Parade, niet ver van "Pilkington's" waar we genieten van een lekker kopje koffie met een Bosche Bol.

Het volgende doel is de Binnendieze waar we een boottocht gaan maken. De Binnendieze is de verzamelnaam van de stroompjes in de delta van de Dommel en de Dieze. Enkele Bosschenaren hebben destijds voorkomen dat deze stroompjes die vergeven waren van vuiligheid en ratten, zouden worden gedempt. Ze werden zelfs gerestaureerd zodat de rondvaarten mogelijk zijn. Meer dan 200.000 mensen maken inmiddels gebruik van de fluisterbootjes (elektrisch aangedreven).

Een klein gedeelte van onze groep vaart de "Jeroen Bosch" route en de rest vaart de historische route. Deze 3,5 km lange tocht voert langs fraaie gebouwen, interessante plekken en onder veel gebouwen en straten. Het is, ondanks de goede uitleg van onze schipper, moeilijk voor te stellen hoe we onder en door de stad varen. Het is onvoorstelbaar dat één en ander zolang geleden is gemaakt en nog steeds zeer solide is.

Rond 12.30 uur marcheren we door de stad naar het eetcafé “Het Grote Genoegen” waar we hebben genoten van een “Vlaamse koffietafel”.

Vervolgens in konvooi naar de Sint-Jan kathedraal waar we in 2 groepen zijn rondgeleid. Het was een drukte van je welste in de kathedraal net zoals op de vele terrassen die we onderweg tegenkwamen. De Sint-Jan is een enorm gebouw dat bijna permanent wordt gerestaureerd. Het is interessant hoe de geschiedenis van de stad zijn weerslag vindt in zo'n gebouw. In tijden van welvaart kan het niet op, gaat het wat minder dan blijven de consoles zonder de geplande beelden. Veel te vroeg moesten we de kerk, in verband met een concert, verlaten. Gelukkig stond er nog een “Jeroen Bosch” wandeling met aansluitend een bezoek aan het “Jeroen Bosch Art Center” op het programma zodat we ons niet hoefden te vervelen tot het tijdstip van vertrek met de bus.

Door de vele interessante dingen en de enthousiaste gidsen hebben we het gevoel dat dit ene dagje niet voldoende is! Iets na vijf uur vertrekken we vermoeid maar voldaan weer naar Harderwijk waar we tegen half zeven aankomen.

We kijken terug op een fijne excursie en bedanken Jaap de Groot voor de prima organisatie.

Een zerk in de Sint-Jan kathedraal met links en rechts familiewapens van Harderwijkse/Veluwse patriciërs.

Van boven naar beneden,

links:

Wijnbergen, Mom, Boecoop en Haersholte,

rechts:

Brienen, Wijnbergen, Wolf van Westenroede en Hoeclum.

Het eigenlijke grafschrift was helaas versleten onder de duizenden voetstappen. (red.)

Een aantal jaren mocht ik de vereniging vertegenwoordigen achter een kraampje in de Grote Kerk. Omdat de organisten, in hun enthousiasme om ook het monumentale orgel onder de aandacht te brengen, elk jaar zeer luid hun aanwezigheid lieten blijken, heb ik om een andere locatie verzocht. Het is tenslotte wel zo prettig als je je verstaanbaar kunt maken en ook jouw boodschap de bezoekers kan bereiken.

Dit jaar “stond” ik daardoor voor het éérst in het oude Raadhuis. Bijna 50 jaar geleden stond ik daar ook al eens maar toen om andere dan monumentale redenen.

De dag begon niet goed. Kennelijk was er de dag ervoor een bruiloft geweest. “Uitwerpselen” bestaande uit nat geregende stukken gekleurd papier en achtergelaten of weggegooide papieren emballage van onbestemde herkomst, waren nog nadrukkelijk aanwezig. Onze voorzitter was dat blijkbaar gewend. Hij wist in een omeddraai een bezem te

vinden en samen met Willem Petersen, de immer attente en overal aanwezig stadsgids, het vuil te verwijderen.

's Morgens 9.00 uur, opmaken voor Open Monumentendag, beginnen met vegen

De rest van de dag was bijzonder geslaagd. Het aantal bezoekers overtrof mijn verwachtingen. De belangstelling voor de historie van het gebouw en de resultaten van de geslaagde restauratie was volop aanwezig.

Veel kritische bezoekers vroegen waar het schilderij “met die adelaar” was gebleven. Kennelijk had dat bij eerdere bezoeken een diepe indruk achtergelaten. Ook was men verbaasd en teleurgesteld over het meubilair. Er stonden nieuwe stoelen in de oude raadzaal. De oude gestoffeerde stoelen hadden plaatsgemaakt voor moderne, gladde, houten stoelen die bovendien ook nog eens verkeerd-om stonden. De schouw met daarop Vrouwe Justitia, was altijd een fraai en passend decorum voor de ambtenaar van

de Burgerlijke Stand. Onder haar geblindeerde ogen vertegenwoordigde hij of zij de wet als een huwelijk werd voltrokken. Het bezoek van het bruidspaar moet, bij geopende luiken, nu tegen het licht inkijken en fotograferende familieleden zullen onderbelichte bruidjes op hun plaatjes krijgen.

Onze "kraam" in het gerestaureerde oude raadhuis

Na afloop konden de vrijwilligers, die hebben bijgedragen aan het doen slagen van deze dag, bij Baars nog even een "borreltje" drinken en wat na-kaarten, waar bovengetekende dankbaar gebruik van heeft gemaakt.

Herderewich Bibliotheek

De bibliotheek van Herderewich is uitgebreid met een boek van de hand van onze stadgenoot de heer Jan B. Kleberg. Als auteur schonk hij een exemplaar van zijn onlangs uitgekomen boek met de titel "**Van NAPELS tot HARDERWIJK**". Hij beschrijft daarin het optreden van het Canadese tank-regiment Lord Strathcona's Horse (Royal Canadians) in Europa van november 1941 tot en met de bevrijding van Harderwijk in april 1945.

Jan Kleberg is er uitstekend in geslaagd om de harde en moedige strijd weer te geven van de Canadezen die Harderwijk bevrijdden. Het boek is fraai uitgevoerd met veel origineel foto- en kaartmateriaal.

ISBN/EAN: 978-90-9022142-7.

Druk: Koninklijke Drukkerij Callenbach te Nijkerk

Aan het eind van het artikeltje over de "sierlijke kozijnen" in onze vorige editie betreffende het pand van Galerie "d'Jonge Hond" aan de Vischmarkt, vroegen wij om de mening van onze leden.

De redactie ontving enkele felle reacties die bepaald negatief uitvielen voor dit pas gerenoveerde pand aan de Vischmarkt. Niet alleen een aantasting door dit "kunstwerk" van het historische karakter van dit plein in de binnenstad met een ingang direct vanaf de Boulevard was een oordeel, maar ook werden vraagtekens geplaatst bij het functioneren van de Welstandscommissie.

Een hartenkreet van één van de inzenders was erg duidelijk: **"Wie geeft hier toestemming voor?"**

Positieve beoordelingen hebben we niet ontvangen.

Over smaak valt niet te twisten, maar duidelijk is dat smaken sterk kunnen verschillen en dat bewaking van het historische karakter van Harderwijk en Hierden nog steeds een actueel thema is. En dat is precies de reden van het bestaan van onze vereniging "Herderewich". Er blijft nog werk aan de winkel, ook al heeft de Gemeente één en ander op papier wel voor elkaar. Nu nog wat meer alert bij de uitvoering van dat beleid.

Inmiddels is de Galerie al weer vertrokken uit dit pand (!!!) en resteert als erfenis dit uit-de-historische-toon-vallende kozijnenkunstwerk. Hoe zou een opvolgende eigenaar hiermee omgaan? Zal die wellicht een andere smaak en visie hebben op wat "Prachtig is of Oerlelijk?" is in het kader van het historische karakter van de Vischmarkt?

Het staat nu leeg. We zijn benieuwd of de erfenis van de Galerie een lang leven beschoren is. Wat ons betreft ...!

*In het gemeentearchief, beheerd door het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe, berust o.a. een unieke boekenreeks met als onderwerp: **Merkwaardigste geschiedenissen die voorgevallen zijn binnen den omtrek der Verenigde Provinciën sedert het begin van 't Jaer MDCCXLVII.** De reeks bestrijkt de periode van 1747 tot 1798 en is daarmee completer dan menig universiteitsbibliotheek. Wat men schrijft over Harderwijk wordt als een nieuw feuilleton in het Vittepraetje gepubliceerd. Vorig jaar september publiceerden we al iets over 1747. We vonden meer.*

HARDERWYK , May, 1747, badzijde 314 ten en met 318

Stadhouder Willem IV

Ofschoon zyn Hoogheit reeds, sedert een geruimen tyd, als Stadhouder (Willem IV, red) alhier erkend is, en de daer aan verknogte hooge Ampten waergenomen heeft, heeft echter deze Provincie ook haer genoeg niet kunnen ontveinzen over deszelfs bevordering in de andere Landschappen.

Men heeft den 19. dezer Maend in meest alle Steden en kleinder plaetsen dezer Provincie plechtig vreugde bedreven over dit geval.

Den 3. reeds op de sterkte Schenkenschans¹ doch heeft onder allen **Harderwyk uitgemunt**, gelyk dit kort verhael te kennen geeft.

De Studenten van deze Academie, hunne vreugde over bovengem. verheffing, door een plegtige optogt, willende betoonen, verzogten den Achtbare Senaet om den scepter, om hunne trein dus meer luister by te zetten; waerop de Senaet, het concept der Studenten goedkeurende, besloot in den trein mede te gaen, en de Rector Magnificus, waer voor de scepter zou gedragen worden, in plegtgewaet te verzellen. Het een en 't ander gereguleerd zynde, verschenen de Profesoren in hunne Togaes op dingsdag, den 9. dezer, omtrent 4 uren op de Academie, waer voor de Studenten als een gereguleerd militair corps, met geschut, vaendels en trommen, onder commando van hunne Officieren, met allerhande muzyk-instrumenten reeds vergaderd stonden. Zo als de Profesoren van de Academie, waer van de Oranje-vlag woei, stonden af te komen, werd van de Granadiers een drievoudig salvo gegeven, en 'tkanon driemaal in goede ordre gelost: hier op begon de togt; voor af reed de Majoor te paerd; hem volgde het kanon: voorts marcheerde de Granadiers met hun Kapitein aen 't hoofd; waer agter de musikanten met hunne instrumenten geplaetst waren: deze voor af gegaen zynde voegde zig de Profesoren in orde tuschen beiden in: de scepter was met Oranje-strikken vercierd, van welke

couleur ook ieder Professor een teken op zyn hoed of borst vertoonde. Agter deze trok de Collonel de Studenten voor, die in Compagnien verdeeld, en van trommels en Oranje-vaendels voorzien waren, makende de vertoning van een Regiment, door de goede schikking van eenige Militaire Officieren - die tot alles zeer veel gecontribueerd hebben - in deze orde werden, onder het geluid der Walthoorens en andere instrumenten, de voornaemste straten gepasseerd met vliegende Vaendels en slaende Trommels.

Voor het huis van den Heer *van Westerveld*, eersten Curator in loco, werden de Kanons en Musquetten driemaal gelost, terwyl de Professoren, die binnen verzogt waren, in zyn Wel Ed. Gest. voorzael stonden. Zyn Wel Ed. Gest. betuigde zyn genoeg, en verzogt den Senaet en 't gantsche corps 's avonds aen zyn huis: voortgetrokken en aen 't huis van den Rector Magnificus gekomen zynde, werden de Kanons en Musquetten weder gelost: verder tot het Stadhuis, alwaer de Magistraet vergaderd was, geavanceerd zynde, werd het Kanon op de markt geplaetst: daer de train in parade stond: ondertusschen kwamen 2 Gecommitteerden van de Regeering om

Het oude Stadhuis omstreeks 1750

de Professoren boven te nodigen; en geleidden hen tot in de Raedkamer, daer elk Lid zyn genoeg en blydschap te kennen gaf: na dat de Kanons en Snaphanen eenige reizen waren afgeschoten, werden de Professoren op dezelve wyze van de trappen afgeleid, en de togt verder vervolgd tot voor de Academie: daer de Professoren op den Senaetkamer traden: wanneer er wederom als voorheen ge-

vuurd werd. Eindelyk werd de Rector Magnificus na huis geleid, en, terwyl de Professoren heen gingen, aldaer nog eens uyt de kanonnen en musquetten ren geschoten: dit alles verrigt zynde, werd aen 't huis van den Rect. Magnificus ieder Student een bocael wyn geschonken, om die op de gezondheid van de Prins van Oranje uit te drinken: waer na het corps omtrent 6 uren scheidde.

's Avonds werd aen 't huis van den Curator in verscheide kamers uit konstige goude bekers op de gezondheid van zyn Hoogheit gedronken, onder 't spelen der instrumenten en een ophoudelyk gejuich van *vivat de Prins van Oranje* en andere tekenen van vreugde meer; gelyk men by dag op verscheide plaetsen vlaggen zag waeijen, zo zag men, toen 't duister begon te worden, niet alleen de Academie, 't Torentje van den Hortus, het

Fraterhuis, het huis van den Curator, de huizen der Professoren en de kamers der Studenten fraei geillumineerd, maer ook het Stadhuis, de huizen der Burgermeesteren en burgeren, van de meesten tot de minsten toe; doende elk zyn best om het genoegen en blydschap alzints te doen blyken: tot laet in den nagt werden er vuurwerken afgestoken en vreugdevuuren gebrand. 's Anderendaegs het de Studenten alleen, waer by zig eenige vreemde, van Utrecht overgekomen, mede gevoegd hadden, in de zelve orde nog eens de stad doorgetrokken: waer op ze zig na den St. Joris begaven, al waer de Curator hen, op kosten der Akademie, overvloedig, op witte en roode wyn getraceerd heeft, hen zelfs met zyn tegenwoordigheid een tyd lang vereerende. Van 9 uren af tot in de nagt werden er opnieuw verscheiden vuurwerken afgestoken en piktonnen gebrand; en dus is ten laetsten deze vreugde besloten. Den 19. Is hier ook plechtig vreugde bedreven, wanneer de hooge en gemene Leden van de Academie en anderen door Burgemeesteren tot laet in de nagt getraceerd werden.

noten:

- 1 Schenkenschanz is nu kerkdorp in de Duitse gemeente Kleef in de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen met ongeveer 120 inwoners. De plaats behoorde lange tijd tot Nederland. De vesting had een grote betekenis en werd als 'toegangspoort' tot de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden lange tijd als onneembaar gezien (bron: Wikipedia)

De Catharinakapel omstreeks 1750, in gebruik als Academie

De oude Linnaeus (1735-1778) 2

Dr. Jorieke Rutgers

tweede deel van het verslag van de lezing van 23 mei in de Catharinakapel

Toen Linnaeus terugkwam was het eerste dat hij deed een vaste betrekking zoeken. Anders kon hij trouwen met Sara Lisa alsnog wel vergeten. En hoewel Linnaeus, zoals hij zelf zei, liever met planten dan met mensen bezig was, was het niet gemakkelijk om als botanist aan de slag te komen. Hij koos er dan ook voor om in Stockholm als arts aan de slag te gaan. In zekere zin moest hij in Zweden weer helemaal opnieuw beginnen. Hier was hij nog niet zo beroemd en gerespecteerd als in Nederland. Hij had moeite om patiënten te vinden. Maar weinig mensen zagen het zitten om hun leven in handen van een jonge, relatief onervaren dokter te leggen. Linnaeus voelde zich een vreemdeling in eigen land. Uit wanhoop liep hij kroegen en herbergen af op zoek naar patiënten. Toen het hem lukte een patiënt die aan gonorrhoe leed te genezen in slechts twee weken, begonnen er meer naar hem toe te komen. Het waren vooral jonge mannen met geslachtsziekten.

Linnaeus vroeg een Franse arts, die hij tijdens zijn verblijf in Europa had leren kennen, om raad. Deze vertelde hem over de werking van kwikzilver. In de 18e eeuw gebruikte men kwikzilverzalf om geslachtsziekten te genezen. De Latijnse naam voor kwikzilver was Mercurius. Men zei in die tijd ook wel: Een nacht met Venus, een leven met Mercurius. Men wist dus al wel hoe men aan de ziekte kwam. Linnaeus had veel succes met de kwikzilverkuur en begon een bloeiende praktijk te runnen. Hij werd steeds beroemder en werd zelf aangeraden bij het hof. Hij werd vervolgens als admiraliteitsdokter aangesteld.

In datzelfde jaar werd in Stockholm het plan verwerkelijkt om een Koninklijke Wetenschapsacademie op te richten. Zoals ik eerder vertelde gebeurde alles in de wetenschappelijke wereld in het Latijn. Maar de bedoeling van de Zweedse wetenschapsacademie was juist dat het alleen voor de Zweden zou zijn en bovendien de Zweedse taal zou stimuleren. Alles wat hier gepubliceerd zou worden, werd in het Zweeds geschreven: door Zweden en voor Zweden. De onderwerpen voor onderzoek waren wiskunde, natuurgeschiedenis, economie, handel, nuttige kunsten en manufacturen. (Manufacturen konden van alles zijn bijvoorbeeld textiel of ijzerwaren). Er werd geloot wie de eerste voorzitter zou worden van deze nieuwe academie, en het lot viel op Linnaeus.

Linnaeus was ongeveer een jaar terug in Zweden, had inmiddels ook daar een goede naam, en wat belangrijker was, een goed inkomen. Nu stond niets meer in de weg om met Sara Lisa te trouwen en 17 juni 1739 reisde hij naar Falun. De bruiloft vond plaats iets buiten Falun, op het landgoed van de vader. Anderhalf jaar later (in 1741) kregen zij een zoon, die Carl genoemd werd, naar zijn vader. Linnaeus kreeg kort daarna een nieuwe aanstelling, als professor aan de universiteit in Uppsala. Linnaeus was dolgelukkig: eindelijk kon hij het drukke artsenvak achter zich laten en zich weer richten op wat hem werkelijk interesseerde: planten, dieren en botanie. Het hele gezin verhuisde toen naar Uppsala, waar zij de rest van hun leven zouden blijven.

Linnaeus kreeg de verantwoordelijkheid voor de botanische tuin in Uppsala, en hij wilde deze tuin, die in verval was geraakt door de grote Uppsala brand in 1702 en

de oorlog, weer in ere herstellen. Hij had hiervoor een goede tuinman nodig en hij bood Dietrich Nietzel, de bekwame tuinman van Clifford deze betrekking aan voor een goed loon. Nietzel zag dit wel zitten en emigreerde naar Zweden. Clifford en zijn familie hebben dit Linnaeus erg kwalijk genomen. En ik moet zeggen, het is natuurlijk ook een beetje een trap na, na alles wat Clifford voor hem betekend had. Linnaeus zou ook in de periode daarna nog wel eens van egoïsme beschuldigd worden. Hij nam meer, dan hij terug gaf.

Linnaeus wilde, naar Clifford's voorbeeld, ook een menagerie. Er kwamen verschillende soorten apen en exotische vogelsoorten in de botanische tuin in Uppsala. Linnaeus was vooral helemaal weg van papegaaien, en tijdens het eten had Linnaeus altijd een papegaai op zijn schouder die dan riep dat het twaalf uur was ("Klockan är tolv Herr Carl!") en als iemand op de deur klopte, riep de papegaai: Kom binnen! Tegen een oude tuinman daar, die chronisch verkouden was en bekend stond om zijn gesnotter, riep de papegaai: snuit je neus!

De grote trots van Linnaeus waren een prachtige kaketoer en een wasbeer. De wasbeer had hij van het Koninklijke echtpaar gekregen, Adolf Frederik en Lovisa Ulrika. Linnaeus bestudeerde de wasbeer en zijn gedrag uitvoerig en schreef er een artikel over.

De wasbeer kwam helaas tragisch aan zijn eind. Hij ontsnapte op een nacht uit zijn hok en werd doodgebeten door een hond. Linnaeus was hier erg bedroefd over, maar had nu wel de gelegenheid om er een dissectie op uit te voeren. Hij sneed de wasbeer open en bestudeerde uitvoerig ook de binnenkant.

Sara Lisa en Linnaeus kregen nog meer kinderen. In 1743 werd een dochter geboren, Elisabeth Christina, in '49 werd Lovisa geboren, in '57 volgde Sara Christina. Daarna werd een tweede zoon geboren, maar deze werd niet oud. Hij overleed op tweejarige leeftijd, tot groot verdriet van de ouders. Kort na dit overlijden werd nog een dochtertje geboren, Sophia. Sophia, de jongste, was de mooiste dochter en bovendien het lievelingetje van haar vader.

In 1758 kocht Linnaeus het zomerverblijf in Hammarby, vlakbij Uppsala. Hier verbleven hij en zijn gezin grote delen van het jaar, vooral in de zomermaanden.

Werpen we een blik naar binnen, dan zien we dat Linnaeus de muren liet behangen met tekeningen van planten. Een groot deel van die tekeningen waren van de beroemde bloementekenaar Georg Dionysius Ehret.

Toch ging het leven in huize Linnaeus niet altijd over rozen. Sara Lisa was een strenge moeder. Al om 4 uur 's morgens moesten haar dochters opstaan en gaan spinnen. Dat vroege opstaan was overigens niet heel uitzonderlijk. Linnaeus stond zelf in de zomer ook vaak om 3 of 4 uur op. Dit hing samen met de zonsopgang en zonsondergang. In de zomer werd geslapen van 10 tot 3, in de winter van 9 tot 7. Dan sliep men dus heel lang. Uppsala ligt vrij noordelijk, de zon komt daar zomers erg vroeg op. In de winter zijn de nachten lang.

Hoe was Linnaeus in zijn privé-leven? De meeste kennis die we daarvan hebben komt van zijn studenten en hun aantekeningen. Als professor was Linnaeus erg populair bij de studenten. Hij trok met ze de natuur in en soms bleven ze uren weg. De studenten mochten van hem gemakkelijk gekleed gaan. Ze verspreidden zich over de velden. Ze verzamelden planten, insecten en vogels. Die vogels werden overigens zonder pardon uit de lucht geschoten. Er werd altijd één persoon als schutter aangewezen. Als er iets bijzonders ontdekt was schalde er een hoornsignaal, en dan kwam de schare weer bij elkaar om te luisteren wat Linnaeus hierover te vertellen had. Tegen de avond kwam de hele groep dan zingend en met bloemen in het haar weer terug. Onder de studenten heerste veel rivaliteit. Linnaeus stimuleerde dit ook. Zo mochten alleen de studenten die de zeldzaamste bloemen en planten gevonden hadden, bij hem aan tafel zitten en mee-eten van de vruchten en de brandewijnkaas die op tafel lagen. Met veel van zijn studenten had Linnaeus een informeel contact en zij kwamen ook bij hem thuis. Hij leerde hen om kritisch te denken en niet zomaar te accepteren wat een ander vertelde, zelfs niet als dit een beroemde wetenschapper was. Linnaeus stak ook wel eens de draak met anderen. Zo had hij op een dag een naïeve hofdame op bezoek. Linnaeus kon het niet laten haar voor de gek te houden. Achter haar liep een oude hond. Linnaeus overtuigde haar ervan dat de pels van de hond niet zijn eigen was, maar dat die er op genaaid was. Hij verklaarde dat, daar waar de haarrichting veranderde, dat dit de zoom was.

Naast kritisch denken leerde Linnaeus hen ook om systematisch te denken. Structuur en ordening waren altijd erg belangrijk voor Linnaeus. Hij had een fabuleus geheugen. Toen hij echter ouder werd, liet dat geheugen hem af en toe in de steek. Tot grote woede en frustratie van Linnaeus. Zijn humeur kon dan helemaal omslaan en hij was dan geërgerd.

De populariteit van Linnaeus wekte afgunst bij de andere professoren, die hun afkeuring lieten blijken over de kleding van de studenten en het informele gedrag.

Sara Lisa

Sara Lisa, de vrouw van Linnaeus, komt minder positief naar voren in de beschrijvingen die studenten en andere bezoekers van haar gaven. Zij zagen haar als een grote, sterke, heerslustige en weinig beschaafde vrouw, die maar weinig interesse had voor de botanie. Ze was vaak onbeleefd tegen vreemdelingen. Omdat ze niet mee kon praten over de onderwerpen, bedierf ze vaak de samenkomsten. Ze werd ook wel omschreven als grof en vermoeiend. Als verzachtende omstandigheid voor haar, moeten we ons even in het perspectief van een huisvrouw verplaatsen: had ze net het hele huis aan kant, kwam Linnaeus daar met zijn schare studenten en hun modderpoten en vieze insecten, planten en dode vogels het huis binnen denderen.

Linnaeus wilde dat zijn dochters goede, sterke huisvrouwen zouden worden, en geen modepoppetjes. Alleen bij speciale gelegenheden, als bijvoorbeeld koninklijk bezoek, werden ze prachtig aangekleed en gekapt. De gecompliceerde kapsels, die toen in

de mode waren, kosten veel tijd om te maken en de dochters werden dan al een dag van te voren gekapt. Ze moesten dan de nacht zittend in een stoel doorbrengen om het kapsel niet te verstoren. Hoewel Linnaeus zelf veel waarde hechtte aan kennis, mochten zijn dochters niet naar school. Dat was niets voor meisjes. We moeten niet vergeten, dat in de 18e eeuw de wetenschappelijke wereld nog echt een mannenwereld was. Vrouwen waren hiervan buitengesloten. Toen Linnaeus een wat langer bezoek bracht aan Stockholm, maakte zijn vrouw van de gelegenheid gebruik om Sophia stiekem in een school te plaatsen. Toen Linnaeus echter terugkeerde werd zij daar onmiddellijk weer weggehaald. Koningin Lovisa Ulrika bood zelfs aan één van de meisjes te onderwijzen aan het hof, maar Linnaeus bedankte hiervoor beleefd. Wat dit betreft was Linnaeus dus erg conservatief. Wel leerde hij zijn dochters het één en ander over botanie.

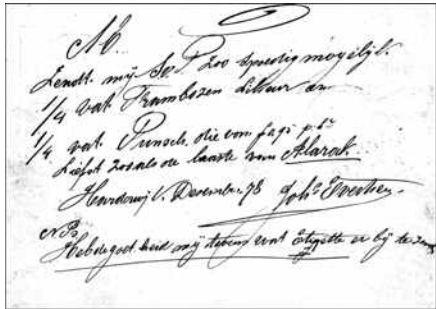
Als Linnaeus op Hammarby verbleef, ging hij elke zondag naar de kerk. Zijn trouwe hond Pompe volgde hem dan. Linnaeus vond dat de dominee vaak te langdradig was en na een uur vertrok hij altijd, ongeacht of de dominee klaar was met zijn preek. De hond volgde hem dan. Als Linnaeus ziek was, ging de hond, gewend aan deze routine, alleen naar de kerk. Hij bleef daar dan precies een uur zitten, en liep dan weg.

De laatste jaren van zijn leven, werd Linnaeus steeds vaker ziek. Hij bracht het niet meer op om met al die geleerden waar hij contact mee had, te blijven corresponderen. Hij krijgt last van zijn hart en wordt getroffen door een lichte hersenbloeding, waardoor hij gedeeltelijk verlamt raakt. In mei 1777 is Linnaeus voor de laatste keer jarig. Hij wordt dan 70 jaar. Die zomer heeft hij nog een goede tijd op Hammarby, en de frisse lucht lijkt hem goed te doen: Linnaeus knapt zienderogen op. Maar de wintermaanden die daarop volgen zijn zwaar, en Linnaeus sterft op 10 januari 1778. Hij wordt begraven in de domkerk in Uppsala. Zijn graf is daar ook nu nog te bezichtigen.

Carlus Linnaeus (A.Roslin 1775)

Op een internetveiling kocht ik onderstaande briefkaart, die Joh. Evertsen uit **Harderwijk** op 28 december 1878 verzond aan de Amsterdamse firma Levert en Co, likeurstokerij "de Wildeman".

Met deze kaart bestelde Evertsen een 1/4 vat frambozen likeur en een 1/4 vat punch.

Het gezin van Jan Evertsen

Op 13 juni 1824 werd Johannes Evertsen in **Harderwijk** geboren in huis nummer 303 in de Luttekepoortstraat. Hij was het derde kind van Jan Evertsen en Maria van den Akker. Vader Jan was kleermaker. De dag na de geboorte van Johannes toog vader Jan in tegenwoordigheid van Peter Jan van Hemert, koopman en Lubbert Nellen, portier, naar het stadhuis om de geboorte aan te geven. Wethouder Franciscus Henricus van Erkelens, ambtenaar van de Burgerlijke Stand, schreef de pasgeborene in het geboorteregister.

In totaal zou het gezin uit 7 kinderen bestaan, n.l. Hendrik, Antony, Johannes, Everharda Johanna, Everharda Johanna, Evertje en Hermannus.

1. Van zoon Hendrik is alleen geb.datum en -plaats bekend: 31-3-1819 te Putten. In 1830 woonde hij nog bij zijn ouders, maar in 1838/40 was hij daar niet meer.
2. Antony werd geboren op 16-1-1822 te Harderwijk. Hij trouwde met Johanna Maria Kitsero. Hij was bediende bij de infirmerie. Zij kregen 7 kinderen, waarvan er vier op jonge leeftijd overleden.
3. Johannes, ons onderwerp, zie verder.
4. en 5. De beide Everharda Johanna's, geb. 21-10-1826 en 4-1-1830 bereikten de leeftijd van 3 jaar niet. De kindersterfte was in Nederland in die tijd zeer hoog. Van elke 10 kinderen stierven er twee in het 1e levensjaar. Slechts 6 werden 10 jaar. De zuigelingen die binnen 3 dagen stierven telden voor de statistiek niet mee.
6. Evertje, geboren op 18-2-1831, kreeg op 24-5-1855 een zoon Antoni. Zij was toen ongehuwd. Ook dit kind was geen lang leven beschoren. Het

overleed binnen 4 maanden, op 17-9-1855. Haar tweede zoon, Johannes Petrus, werd op 19-1-1857 geboren. Evertje was nog steeds onge-trouwd. Op 20-1-1858 trad ze in het huwelijk met Antoni van der Meulen. Zijn beroep was sergeant bij het Koloniaal Werfdepot. Evertje zelf was naaister van beroep. Gelijk met het sluiten van het huwelijk werd Johannes Petrus geëcht als zoon. Na haar huwelijk met Antoni kreeg Evertje nog vier kinderen; Petrus Marinus (1858), Karel Jan (1861), Hendrikus Antoni (1863) en Daniel Johannes (1864).

7. Hermannus Evertsen werd geboren op 5-7-1834 te Harderwijk. Hij werd koperslager van beroep.

Het gezin van Jan Evertsen woonde eerst in huis 303 in de Luttekepoort-straat. Later verhuisde het naar huis 233 in de Israëlstraat. Hier overleed vader Jan Evertsen op 28-12-1839 .

Johannes Evertsen.

Johannes Evertsen trouwde met Aleida Coller. Zij was de dochter van Andries Coller en Cornelia Veenendaal. Zij was 7-9-1833 in Amersfoort geboren. Het huwelijk werd op 3-12-1851 in Amersfoort voltrokken. Johannes was rooms katholiek en zijn vrouw Nederlands hervormd. De kinderen werden als katholiek zijnde in het bevolkingsregister ingeschreven.

De eerste jaren woonde het pas getrouwde paar in Amersfoort. Johannes had daar het beroep van koffiehuisshouder. Op 27-8-1860 vestigde Johannes zich met zijn gezin in Harderwijk.

Van de 11 kinderen die ze kregen zijn de oudste vier, Maria Cornelia (1852), Andries (1854), Jan Johannes (1857) en Cornelia (1860) in Amersfoort geboren. De 7 jongsten, Karel Pieter (1865), Andina (1862), Jan Johannes (1867), Alida Johanna (1868), Johannes Albertus (1871), Johanna (1873) en Margaretha Wilhelmina Petronella (1877) zijn in Harderwijk geboren.

Andries, de oudste zoon, werd smid en later stoker. Hij vertrok in 1883 naar Amersfoort. Jan Johannes trouwde in 1891 met Aleida Johanna Reijners. Zijn beroep was slijter. Karel Pieter werd koperslager en vertrok naar Utrecht. Hij trouwde daar in 1891 met Janna Raatgever.

Vader Johannes had een slijterij aan de Plantage. *Vandaar de bestelling frambozen likeur en punch op de briefkaart.* Op 26 april 1880 overleed moeder Aleida Evertsen-Coller. Johannes verhuisde daarna een aantal keren. Van huis 47 aan de Plantage naar huis 46 en vervolgens naar de Smeepoortenbrink, Wijk 4 huis nummer 58 . Daarna woonde hij Achter de Muur (Doelenstraat) en in het Jodenkerksteegje. Op de laatste twee locaties woonde hij samen met zijn dochter en zijn kleinkind, die beiden Cornelia heetten. Hij overleed op 28-9-1883. Zijn beroep was toen militair.

De Wildeman.

De naam “Wilde Man” kwam vaak voor bij herbergen en slijterijen. Harderwijk heeft op de Vischmarkt een brouwerij met deze naam gehad. In Amsterdam was in de Pijlsteeg “De gekroonde Wildeman”. Dicht bij de Kolk op de N.Z. Voorburgwal 45 is een gevelsteen met het opschrift “In de Wilde Man”. De “Wilde Man” is ook te vinden in de Kolksteeg. Hier was vroeger de likeurstokerij en het proeflokaal van de firma Levert en Co gehuisvest. Deze stokerij was reeds in 1690 op deze plaats. Tegenwoordig is het een café. Een groot deel van het historische interieur is behouden gebleven. Bierliefhebbers kunnen hier kiezen uit 200 soorten bier.

“De Wilde Man” in de Kolksteeg te Amsterdam

De jeneverstokerij Levert & Co, ca. 1910

“Geschiedenis der Christelijke Kerk in Nederland” in taferelen (3)

B. ter Haar

een artikel uit 1864, ingezonden door ons lid ds. T.A. Eijsenga

Beroemde hoogleeraren, uit de achttiende eeuw.

Zulke flonkersterren van de eerste grootte als er aan den letterkundigen hemel van 's lands universiteiten te Leiden, Utrecht, Groningen en Franeker hebben geblonken, zouden wij - waartoe dit ontveinsd? - aan de **Geldersche Hoogeschool** vruchteloos zoeken. Niet, dat het hier aan wijdberoemde namen ontbreekt, die ook de hedendaagsche beoefenaar der godgeleerdheid met diepen eerbied blijft uitspreken; maar zij, die hier allereerst met verschuldigten lof zouden verdienen genoemd te worden, zien wij later aan andere Hoogescholen verplaatst, met wier roem ook de roem van hunnen naam op het naauwst blijft dooreengevlochten en verbonden. Zóó ware het eere genoeg voor de **Geldersche Hoogeschool**, uit de achttiende eeuw den onsterfelijken Reeland, uit het laatste tijdperk van haar bestaan de namen van Clarisse en Muntinghe te hebben kunnen noemen; doch aanstonds zien wij Utrecht, Leiden en Groningen optreden, er op wijzende, hoe zij dáár vooral en het meest in hunne ware verdiensten en eerbiedwaardige grootheid hebben geschitterd. Zoo daarentegen ook sprake zijn mag van mannen, die, schoon minder vermaard of bekend bij het thans levende geslacht, toch ten volle de aanspraak mogen doen gel.=den van in de dankbare herinnering der nakomelingschap te blijven voort.=leven, dan behoeven wij hier zoo weinig angstig te zoeken, dat wij veeleer in onze keuze verlegen staan, en deze daarom tot een drietal zullen beperken

Johann Meijer

Der Wütner.

*Ich bin ein Wütner / vnd mach stols/
Aus Föhren / Lennen / Eichen Holz/
Dadman / Schmalsfüß / scheffel vñ gelm/
Die Wütten vnd Weinfässer / weltn/
Wierfässer machn / bichen vnd binden/
Walschüttr hut man bey mir finden/
Auch mach ich Eßgl / Fässer vnd Stäbch/
Een Franckfurt / Leipzig vnd Lößig.*

Verplaatst u in het stedeke Blomberg in het graafschap van de Lippe, in de tweede helft der zeventiende eeuw. Dáár ziet gij een kuiper druk bezig in zijn dagelijksch bedrijf. Terwijl hij luid hamerend om zijn vat in het rond treedt, valt zijn oog op zijn zoon, geroepen om den vader in zijn ambacht behulpzaam te zijn, maar die intusschen schaaft en hamer had weggegooid en met brandende leergierigheid in een opengeslagen boek was verdiept. De vertoornde vader rukt hem dat boek uit de handen, en eene , gevoelige tuchtiging wijst den onwilligen, knaap tot den gestaakten arbeid terug ¹.

Weinig vermoedde die vergramde vader, dat zijn zoon, (Johann Meijer 1651-1725), dien hij alzoo bestrafte, een der lichten van zijn tijd

zoude worden. Maar geene vaderlijke tuchtiging kon bij dezen de vroeg ontwaakte zucht naar kennis uitdooven en toen hij zich door de tusschenkomst van een vermogenden begunstiger het uitzigt geopend zag, om aan de school te Hamm lager en hooger onderwijs te genieten, onttrok hij zich, om zijn alles overheerschenden lust tot studie te kunnen opvolgen, geheel aan het vaderlijk gezag. Hier maakte hij de schitterendste vorderingen, en ten jare 1673 werd hij met den hoogsten lof als kandidaat tot de H. dienst toegelaten. Doch zijn blik reikte verder.

Om zich nog meer in de Oostersche talen te kunnen oefenen, begaf hij zich eerst naar Groningen, voornamelijk door den beroemden naam van Jac. Alting² derwaarts gelokt, in wien hij een vaderlijken vriend en beschermer vond.

Drie jaren later bezocht hij ook de Leidsche Hoogeschool. Even als hij reeds te Groningen begonnen was, gaf hij ook hier lessen over de Oostersche letterkunde, en zóó groot was de roem, dien hij alrede op dit gebied verworven had, dat curatoren hem uitnoodigden, op hunne kosten, eene wetenschappelijke reis naar Aleppo in Syrië te ondernemen. Dit vereerend aanbod werd door hem afgewezen, daar hij schier gelijktijdig eene aanstelling als hoogleeraar te Hamm ontving. Zijn vijfjarig verblijf aldaar leverde hem echter veelvuldige moeilijkheden op, en hoogst welkom moest het hem daarom zijn, toen hij in het jaar 1684, als gewoon hoogleeraar in de godgeleerdheid en de Oostersche talen werd beroepen naar de **Hoogeschool van Gelderland, waaraan hij ruim veertig jaren** is verbonden gebleven, en, door de veelzijdigheid en uitgebreidheid zijner kennis en het groot aantal leerlingen die hij vormde, de gewichtigste diensten bewezen heeft. Hoe hoog zijne verdiensten van de zijde der curatoren werden geschat, bleek niet enkel uit de herhaalde verhooging van zijn jaarlijksch inkomen, maar ook daaruit, dat het rectoraat - 't welk hier niet gelijk elders, den geheelen kring der professoren, bij geregelde afwisseling en opvolging, rondliep - tot zes malen, bij voorkeur of eershalve, aan hem werd opgedragen.

Johannes Coccejus (1603-1669)

Hoewel met bijzondere voorliefde voor Coccejus³ beziel, was Meijer van al wat naar twistgeschrijf zweemde uiterst afkeerig. Personen en zaken, dwalingen en dwalenden met gestrengheid van elkander onderscheidende, bleef hij steeds Jac. Alting, H. A. Roëll⁴ en den door velen fel gehaten Balthazar Bekker⁵ hoogschatten en beminnen, hoe weinig hij ook in sommige van hunne gevoelens deelde. Ook de door velen verachte joden ondervonden zijne edelmoedige bescherming.

Een zware en onverhoedsche val verhaastte, na een veeljarig en onverpoosd werkzaam leven, zijnen dood. Met eene ontwrichte heup werd hij huiswaarts gedragen.

Na het uitstaan van vele smarten stierf hij, even godvruchtig als hij geleefd had, in drie-en-zeventigjarigen ouderdom. Meijer had altijd ongehuwd in wetenschappelijke eenzaamheid geleefd, "maar," zegt de geschiedschrijver aan wiens uitvoerig levensbericht wij deze bijzonderheden ontleenen, "al weenden er geene kinderen op zijn graf, de talrijke vruchten van zijnen geest deden hem voortleven na zijn sterven". En zekerlijk was het eene schoone en veelbeteekenende lofspraak, die aan zijne nagedachtenis .werd geschonken: "Wie eenmaal zijn leerling geweest was, bleef hem levenslang in gezegend aandenken houden".

Bernard Sebastiaan Cremer⁶

De welsprekende lijk- en lofredenaar, die weinige dagen na Meijer's overlijden het beeld des ontslapenen voor zijne hoorders zocht te schetsen, was Bernard Sebastiaan Cremer, die onder de godgeleerden van zijn tijd geene mindere vermaardheid verworven heeft. Uit een Zutphensch geslacht gesproten, had hij met het gunstigst gevolg zijne studiën te Franeker aangevangen en te Utrecht voleindigd. Als evangeliedienaar opgetreden, was hij ettelijke jaren, eerst te Stavenisse later te Asperen, predikant, toen hij in het jaar 1717 den hoogbejaarden Meijer als ambtgenoot werd toegevoegd, dien hij ongeveer dertig jaren overleefd heeft. Even als deze genoot hij, wegens de grondigheid zijner kennis en de beminnelijke hoedanigheden van zijn persoonlijk karakter, in hooge mate de achting der curatoren van zijne ambtgenooten, van zijne leerlingen, die zelfs uit Duitschland naar Harderwijk werden gelokt om zijne lessen te kunnen volgen. Zijne zeer gezochte dictaten werden als een winstgevend artikel opgekocht en verbreid. Zijne meeste bekendheid bij de nakomelingschap is Cremer ongetwijfeld verschuldigd aan zijn typologisch systeem, in wiens ontwikkeling hij zóóverre ging, dat hij het geheele Nieuwe Verbond, beiden leer en geschiedenis, niet enkel in de

Replica van de "Ark van het Verbond" uit de tabernakel

grondtrekken, maar tot in de kleinste bijzonderheden, in de schriften des Ouden Verbonds meende afgebeeld en voorgeschaduwde te vinden. Om zich naar hartelust hierin te kunnen verdiepen, had hij van den Israëlietischen tabernakel, op breede schaal en voor groote kosten, eene afbeelding doen vervaardigen, tot welker plaatsing door curatoren een gedeelte van het akademiegebouw

welwillend was ingeruimd. Toch zou men dezen godgeleerde grootelijks onrecht aandoen, indien men zijne typologische beschouwingen, die wij nu veilig droomerijen mogen noemen, uitsluitend tot maatstaf des oordeels over hem wilde gekozen zien. Uit zijne schriftelijke nalatenschap moet hij zich van veel voordeeliger zijde als beoefenaar der natuurlijke godgeleerdheid hebben doen kennen. In eenen tijd, waarin de christelijke zedekunde jammerlijk verwaarloosd werd, beijverde hij zich haar naauw en innig verband met de christelijke geloofsleer in het licht te stellen, en het verstrekt hem tot nog hooger lof, dat hij, tegenover de uitspattingen en dwalingen eener bedorvene mystiek, in meer dan één geschrift, met mannelijken ernst en waardigheid zijne stem heeft doen hooren.

Everhardus Scheidius⁷

Zoo Leiden zich teregt op de beide Schultensen, Groningen op eenen Schröder, als gelukkige beoefenaars der semitische taalstudie verheft, aan de Geldersche Hoogeschool komt de eere toe aan Everhard Scheidius, wiens naam als in éénen adem met deze hooggevierde namen verdient te worden uitgesproken, de loopbaan des roems ontsloten te hebben. Zijn vader was predikant te Wageningen. Ook de jeugdige Scheidius was voor het leeraarambt bestemd; maar de scherpe blik van Schröder en den ouden Schultens, te wiens huize hij een paar jaren vertoefde, had met bewondering in den jongeling eene schaarsch geëvenaarde vlugheid in het aanleeren van oude talen en eene buitengewone geschiktheid voor Oostersche taalstudie ontdekt en gadeslagen. Het mogt als eene voorspelling der toekomst gelden, dat, toen hij nog student in de godgeleerdheid te Leiden was, zij naam alreede op eene professorale nominatie prijkte. De stad, welke hem die eere bewees, was geene andere, dan die hem aan het eind zijner academische loopbaan, nog vóórdat hij in de dienst der Kerk was getreden, in de rij harer hoogleeraren tot zich riep. Zij verdiende daar ten volle, gelijk haar is te beurte gevallen, de rijpe vruchten van zijnen arbeid vele jaren achtereen te blijven genieten. Hoewel de semitische taalkunde, in hare wijdeste vertakkingen, voor Scheidius het hoofdvak van studie bleef, zoo toonde hij nogtans niet minder in het Grieksch diep en grondig ervaren te zijn. Van daar dan ook, dat hij geene zwaarigheid behoefde te maken, op aandrang van curatoren het professoraat in de Grieksche letteren mede op zich te nemen, en met zijne uitlegkundige lessen over de schriften des Ouden Verbonds ook de exegese des Nieuwen Verbonds te verbinden. Wij staan verbaasd over het vele, dat door dezen geleerde - die voor de uitgave zijner eigene geschriften **eene drukkerij met Oostersche lettertypen te Harderwijk** had doen oprigten - gedurende zijn rusteloos werkzaam leven op het gebied der wetenschap is ondernomen en tot stand gebragt, hoeveel er ook bovendien onvoleindigd is gebleven. Jammer was het, dat er in zijn karakter zekere stroefheid of gestrengheid lag, welke hem niet zóó bemind maakte bij zijne leerlingen, als zij gedwongen waren zijne alles omvattende

Katheder uit de Academie

geleerdheid hoog te schatten en te eerbiedigen. Toen de zon zijns levens reeds naar haren ondergang neigde, kwam de beroemde Hendrik Albert Schultens te Leeden te sterven, dien hij vroeger te Harderwijk een tijd lang onder zijne kweekelingen had mogen tellen. Niemand in den lande werd waardig geacht diens opvolger te zijn dan Scheidius. Hij zwichtte voor den aandrang, dien men bezigde om hem derwaarts te brengen; maar zóó kort mogt 's lands eerste universiteit zich in zijn bezit verheugen, dat zijn naam en roem gerekend mogen worden aan de Geldersche Hoogeschool onverdeeld toe te behooren. Het uiteinde der vorige eeuw en de aanvang der tegenwoordige toen Scheltinga⁸ door Munthinghe⁹, Schacht¹⁰ door Clarisse¹¹, Scheidius¹² door Willmet¹³ was vervangen, en nevens een Kemper¹⁴ en M. Tydeman¹⁵, Ypey¹⁶ en Pareau¹⁷ dáár gelijktijdig leefden en werkten - leverden inderdaad aan de Geldersche Hoogeschool een eerbiedwaardigen kring van geleerden op; wel geschikt om haar een nieuw tijdperk van verhoogden bloei te doen tegengaan. En toch was zij reeds het laatste tijdperk van haar bestaan ingetreden, dat, gekenmerkt door aanhoudenden en vruchtelozen strijd, bestemd was in hare volslagene opheffing en vernietiging te eindigen.

1 "Deze bijzonderheid is Historisch".

2 Jacob Alting (1618-1679) was een Nederlandse filoloog en theoloog. Hij was professor aan de Universiteit Groningen: in 1643 in de oosterse talen en in 1667 in de theologie. Zijn publicaties werden in 1687 door Balthasar Bekker verzorgd. Zijn vader Hendrik Alting was hoogleraar in Heidelberg. Deze woonde in 1618/1619 de Dordtse Synode bij maar verhuisde in 1622 naar Leiden en in 1627 naar Groningen. (bron: Wikipedia).

3 Johannes Coccejus (eigenlijk *Johannes Coch*) (Bremen, 9 augustus 1603 - Leiden, 5 november 1669) was een Theoloog en Filoloog die een belangrijke rol speelde in de vroege Reformatie. Coccejus is vooral beroemd geworden door zijn twist met Voetius over de verbondsleer (bron: Wikipedia).

4 Herman Alexander Röell (1653-1718), theoloog .

5 Balthasar Bekker (Metslawier, 20-3-1634 † 11-6-1698) was een Nederlands predikant en theoloog, een bestrijder van bijgeloof en een van de voorlopers van de Verlichting. Zijn grote verdienste was het wijzen op passages in de Bijbel met aanpassingen aan de heersende en antieke denkbepelden (bron: Wikipedia).

6 Bernhard Sebastiaan Cremer, Zutphen 1683 - † Harderwijk 1750) studeerde theologie aan de Hogeschool te Franeker en Utrecht. In 1705 werd hij proponent te Dordrecht in 1707 predikant te Stavenisse, in 1712 te Asperen. In 1717 werd hij hoogleraar in de theologie aan de hogeschool te Harderwijk, waar hem een jaar later het eredoctoraat werd toegekend.

7 Everhardus Scheidius, Arnhem 1742 - † Leiden 1794, komt in 1765 met attestatie vanuit Leiden naar Harderwijk, hoogleraar theologie.

8 Th. Scheltinga, Leeuwarden 1750 - † Harderwijk 1780, van 1750-1780 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk, hoogleraar theologie.

- 9 H. Munthinghe, Termunten 1752 - † Leeuwarden 1824, van 1780-1798 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok in 1798 naar Groningen.
- 10 J.H. Schacht Bremen 1725 - † Harderwijk 1805, van 1763-1804 (emeritaat) hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk.
- 11 J. Clarisse, Schiedam 1770 - † Rheden 1846, van 1804-1812 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok in 1804 naar Leiden.
- 12 E. Scheidius, Arnhem 1742 - † Leiden 1794, van 1765-1793 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok in 1793 naar Leiden.
- 13 J. Willmet, Amsterdam 1750 - † Amsterdam 1835, van 1793-1804 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok in 1804 naar Amsterdam.
- 14 J.M. Kemper, Amsterdam 1776 - † Leiden 1824, van 1798-1806 hoogleraar rechtsgeleerdheid aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok in 1806 naar Amsterdam.
- 15 M. Tydeman, Zwolle 1741 - † Leiden 1825, van 1764-1766 hoogleraar wijsbegeerte (historiën, welsprekendheid, Grieks) aan de Hogeschool te Harderwijk. Kwam in mei 1787 terug als organist om in 1788 opnieuw naar Utrecht te vertrekken .
- 16 A. Ypey , Leeuwarden 1760 - † Groningen 1837, van 1799-1812 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok in 1813 naar Groningen.
- 17 J.H. Pareau, Amsterdam 1761 - † Utrecht 1833, van 1805-1810 hoogleraar theologie aan de Hogeschool te Harderwijk. Vertrok naar Utrecht.

Academiestraat zoals die theologen het gezien zullen hebben

Van alles wat ver-EEUW-ig (35)

G. Verwijs-ten Hove

Wat Harderwijkse kranten precies 100 jaar geleden schreven.

In het najaar van 1907 komt er voortgang in de plannen voor de bouw van een sanatorium en is er sprake van de vestiging van een kazerne. Voor beide zaken kunnen gunstige voorwaarden van belang zijn. De raad houdt zich hier gedurig mee bezig, zelfs in besloten vergaderingen. De plaats Ede is ook in beeld voor de komst van een kazerne. Als de vestiging daar tijdelijk van de baan is, wordt er vanuit Harderwijk aandacht gevestigd op de beschikbaarheid van diverse terreinen, die om niet overgedragen kunnen worden. Harderwijk komt er ook goed uit wat betreft de ziekte- en sterftecijfers. Verder is het drinkwater van goede kwaliteit en is de gasvoorziening geschikt voor verlichting. De Minister van Oorlog heeft zich echter minder gunstig uitgelaten over de berging van de militairen van de Koloniale Reserve in Harderwijk. Het zou er te vochtig zijn, m.n. door de ligging aan zee. De leden van de Tweede Kamer worden hierover oppervlakkig voorgelicht, zodat zij hierin meegaan. In een reactie weerlegt de plaatselijke arts Dr. Kerssen de redenering, dat de nabijheid van de zee vochtproblemen zou veroorzaken en hij verdient daarvoor alle lof, zo is later te lezen.

Voor de Koloniale Reserve wordt de levering van diverse voedingswaren aanbesteed. Naast leveranciers van buiten de stad mag G. Vierhout melk leveren voor fl. 0,0675 per liter en de slager J.C. Luiting varkensvlees voor fl. 0,68 per KG.

De hoorn, die tot dan toe als signaal voor de soldaten werd gebruikt, wordt door een gong vervangen, dit om problemen bij ziekte van de enige hoornblazer te voorkomen.

De laatste overblijfselen van de Schutterij, w.o. kledingstukken, die nog in de wapenkamer van het gemeentehuis aanwezig waren, worden voor fl. 40.= aan een koopman uit Amersfoort verkocht.

Voor de bouw van het sanatorium wordt een aanbesteding aangekondigd, waarbij ene W.J. Gaasterland uit Den Haag de laagste inschrijver is. De gunning wordt nog even aangehouden.

De politieagenten zijn aan een nieuwe uitrusting toe en ook voor deze levering van benodigde kleding - in de jaren 1908 t/m 1910 - kan worden ingeschreven, waarbij de Harderwijker J.S. Langen met een bedrag van fl. 895,25 en B. Ruitenber Azn. te Amersfoort met fl. 900,25 voor de dag komt.

Een aanbesteding die in de zomer veel aandacht heeft gekregen betreft de bouw van een lijkenhuisje annex doodgraverswoning. De gemeentearchitect Tiemens heeft hiervoor een bedrag begroot van fl. 3936,13. De bouw is twee keer aanbesteed, maar beide keren niet gegund. Het laagste bedrag bij de eerste aanbesteding was fl. 5000.=, bij de tweede fl. 3936,13, met daarbij een extra bedrag van fl. 853,87. Daarna, bij een onderhandse aanbesteding, wilde W. Zwak uit Ermelo wel bouwen voor fl. 3989,55. Dit moest dan wel exact volgens het bestek gebeuren, wilde er goedkeuring voor de gunning afkomen. Deze gang van zaken is reden geweest om een raadscommissie een onderzoek te laten instellen. Bij dit onderzoek zijn, volgens een verslag, behoorlijk wat afwijkingen aangetroffen. Verder is dit verslag niet aan B&W, maar aan de raad gestuurd. Voor er een debat heeft kunnen plaats hebben, lag het al op straat, zo reageerden B&W. Een bijvoegsel van de krant is geheel aan deze kwestie gewijd. Hierin komt ook een reactie van Tiemens voor, die in deze zaak veel kritiek heeft gekregen en over wie niet steeds even lovend is gesproken en geschreven.

Voor een inwoner van Hierden is er in de vroege herfst niet veel meer te oogsten, als hij op een morgen moet constateren dat zijn appelboom helemaal leeggeplukt is.

Op 5 december moet de politie in actie komen bij relletjes in de stad. Om 7 uur 's avonds wordt de eerste dronkaard al op het politiebureau in bewaring gesteld. Na veel rumoer volgt om half twaalf nog een arrestatie, waarbij de nodige toeschouwers zich tegen de politie keren.

De gebr. E.G., G.J.G. en P.G.G. worden bekeurd voor het zitten op een hondenkar. Nog eens komt het initiaal P.G.G. (mogelijk dezelfde persoon als hiervoor?) terug in de kolommen van de krant, als hij 15 maanden gevangenisstraf krijgt wegens zware mishandeling van G.H. de Pauw.

V E I L I N G
te **HARDERWIJK.**

 Ten overstaan van
notaris Mr. J. F. NEEB,
zullen op **Zaterdag**
21 December 1907 bij inzet en op
Zaterdag 28 December 1907 bij
toeslag, telkens des namiddags om één
uur in het verkooppokaal „BAARS”
te Harderwijk

worden geveild :

Voor den Heer J. BULTMAN,
Nommer Een.

Het Huis met Erf en Tuin
genaamd „Boa Vista” aan de Friesche
gracht te Harderwijk, kadastraal be-
kend gemeente Harderwijk, Sectie D
onder No. 1240, groot 3 aren 30 cen-
tiaren.

Verhuurd aan A. Hemeltjen tegen
f117.— in het jaar.

Voor de erven Wed. E. BESSELSN.

Over Veluwsch Weekblad 7-12-1907

De koopman Floris Vos van de “Nederlandse Voerage Maatschappij Ermelo” krijgt met een faillissement te maken en mag in verband hiermee zijn kantoren niet meer betreden. Als hij dat toch doet krijgt hij hiervoor een veroordeling. Van zijn bezittingen komen panden in Ermelo en een pakhuis aan de Haven in Harderwijk onder de hamer.

Een andere verkoop betreft o.a. een villa Boa Vista aan de Friesche Gracht, in huur bij A. Hemeltjen.

Dennenverkoop Brouwersbosch
te **HIERDEN.**

 Notaris **HOFFMANN** zal op **Maandag 9 December 1907** voormiddags **11 uur** op de plaats zelf te Hierden onder Harderwijk

publiek verkoopen :

Voor de Erven **AALT BRANDSEN.**
150 perceelen mooie DENNEN,
geschikt voor Masten, Spannen, Rikhout en Brandhout, liggende in Brouwersbosch te Hierden.
4 werkdagen vóór de verkoop van te wijzen door Wouter Brandsen.
Betaaldag 1 October 1908.

Over Veluwsch Weekblad 4-12-1907

Groote
JAARLIJSCH HOUTVERKOOP
Harderwijk.

 A. L. WILLEMSSEN, deurw. te Harderwijk, zal **Zaterdag 21 Dec. 1907,** 's morgens **precies 10 uur,** aan de Werf en Houtzagerij van den Heer **H. ARENSEN** Az. te *Harderwijk,*

à contant verkoopen :

Over Veluwsch Weekblad 7-12-1907

Aan het Brouwersbosch wordt een verkoop van dennen aangekondigd voor de erven Aalt Brandsen, waarbij Wouter Brandsen de aanwijzer is.

Bij H. Arendsen vindt weer de jaarlijkse houtverkoop plaats.

J. Poel en W. Braun oogsten op hun bouwland een savoojkeool met het niet geringe gewicht van 21 ½ pond. In dit verband mag ook een ei van een ons en een half lood genoemd worden, geproduceerd door een kip van A. van Burink.

In november wordt op het bedrijf van de wed. Hop aan de Molenweg in Hierden mond- en klauwzeer geconstateerd, maar gelukkig komt na een dag of tien het bericht dat het gevaar is geweken.

Betreffende de visserij is er een artikel te lezen over een nieuw soort vis met de naam "houtum". De vis lijkt op elft en wordt ook wel zalmforel genoemd.

De burgemeester heeft naar aanleiding van een vraag van de gezondheidscommissie aan de hoofden van de garnalenspellerijen gevraagd hem een lijst te doen toekomen "met namen, wijk- en huisnummers van hen, die voor hen pellen".

In een vergadering van de vereniging Schuttevaer wordt dank uitgesproken voor de verbetering van het licht op de vuurtoren. Als het licht nu nog zal worden omgeven door een ronde glazen bol, kan het onbelemmerd naar alle kanten uitstralen. Er wordt ook nog gepleit voor de plaatsing van een belboei op de Holst.

Ds. J. Buenk heeft een beroep naar Maassluis aangenomen; op 15 december volgt zijn afscheid van de Hervormde Gemeente. De dienst wordt druk bezocht en er is belangstelling uit diverse kerken, o.a. de Gereformeerde kerk, de Nederlandse Protestantenvbond en de Katholieke kerk. Ook zijn "ettelijke Israëlieten" aanwezig. Ouderling T. den Herder spreekt een dankwoord namens de gemeente. De afscheidsrede zal bij E. Schilder in druk

 Door mij zal worden uitgegeven en **17 December** a.s. verkrijgbaar zijn

de Afscheidsrede
 VAN
Ds. B U E N K
 met diens **PORTRET** er in, voor
25 cent.

Daar de oplaag spoedig zal zijn uitverkocht, is spoedige bestelling nu reeds gewenscht.

E. SCHILDER,
 Boekh. Harderwijk.

Over Veluwsch Weekblad 4-12-1907

verschijnen; hier zullen tevens, voor de prijs van resp. 15 en 25 cent, zeer duidelijke portretten op visite- en salonformaat uitgegeven worden, die al vooraf besteld kunnen worden.

In de Rooms Katholieke Kerk wordt de heer J.J. Kauerz tot armmeester benoemd.

De leden van de Chr. Gereformeerde kerk verkiezen G. Foppen en H. van 't Pad opnieuw tot ouderling en J. Karssen tot diaken.

Bij de Hervormde gemeente is sprake van diverse benoemingen en even zo vele bedankjes. Alleen de heer P. Aarts neemt zijn benoeming tot ouderling aan.

De lidmaten van de Geref. Kerk kiezen B. Goosens en W.J. Berends resp. tot ouderling en diaken, maar beiden bedanken. Daarna kan er uit tweetallen gekozen worden en dit levert de namen op van L. v.d. Beek en G.H. Ruiters.

In Ermelo overlijdt op 7 oktober in de leeftijd van 37 jaar ds. F.G. Moeton, die de Hervormde Gemeente van december 1898 tot juni 1901 heeft gediend. Hij heeft toen in verband met ziekte zijn werkzaamheden moeten staken, maar heeft die tot januari 1903 af en toe weer hervat. Na een tijd kuren in Zwitserland is hij vanaf februari 1907 nog even predikant geweest in Weert. De begrafenis trekt veel belangstellenden. Enkele weken later arriveert er nog een fraaie krans, met het opschrift: "Rust zacht, geachte Leeraar. De Ned. Herv. Gemeente te Weert". A. Hamstra van de begraafplaats plaatst een dankbetuiging voor het ontvangen medeleven na het overlijden van zijn echtgenote. Er doet zich ook een geval van diphteritis voor, met dodelijke afloop. Het gaat om een kind van 2 jaar, waarschijnlijk Dirk van Bijsteren.

Mej. N. Supheert wordt tot tijdelijk onderwijzeres aan school A benoemd. Aan school C begint op 1 oktober als hoofd de heer A.L. Vreeken. Hij volgt meester J.E. Kreiken op, die met pensioen is gegaan. De krant meldt dat hem een pensioen van fl. 889.= per jaar is toegekend. Ook voor de weduwe van het hoofd van de school in Hierden, mej. de wed. Jansen-van Emerik, is pensioen aangevraagd. Zij zal voortaan fl. 435,- per jaar ontvangen. Aan de heer E. Hamstra wordt voor de periode tot aan het eind van het jaar, tot de komst van de nieuwe hoofdonderwijzer, een gratificatie

toegekend voor het waarnemen tijdens de ziekte en na het overlijden van de heer Jansen. De vereniging voor "Steun aan 't Behoeftig Schoolkind" belegt een jaarvergadering, veel later dan gebruikelijk wegens het overlijden van de voorzitter L. Verveen. De opkomst op deze avond is zeer gering en zelfs meerdere bestuursleden laten verstek gaan. Als opvolger van de heer Verveen wordt de heer E. Hamstra gekozen, die deze benoeming aanneemt. Hij spreekt de wens uit dat de volgende jaarvergadering in februari 1908 beter bezocht zal worden. Verder wordt aandacht gevraagd voor een cursus in de Volksleeszaal, waar volwassen analfabeten nog kunnen leren lezen en schrijven.

Bij Hotel Baars is behoefte aan een koetsier en een flinke jongen, terwijl J.H. Saager in de Luttekepoortstraat een smidsleerling vraagt. Een advertentie bericht dat het huis van koop met recht van wederinkoop van J. Schmalberger voorlopig gesloten zal zijn, in eerste instantie wegens ziekte, en later in verband met een sterfgeval. Belanghebbenden wordt gevraagd hun spullen terug te halen.

Ondergeteekende, de **MANGEL-
ZAAK** van P. BAKKER overgenomen
hebbende, beveelt zich beleefd aan
voor het

Mangelen

van alle soorten goed.

Kerkstr. A 79. **D. J. Verbeek.**

Over Veluwsch Weekblad 9-11-1907

Voor het aanstaande
Sint Nicolaasfeest.

- EXTRA KOOPJE -
— IN —

Sluimerlampen
met **ZIJDEN KAPPEN.**

ZIE ETALAGE.

Aanbevelend,
L. VON MÜNCHING.

TE KOOP:
2 moderne gebruikte
Insluitgashaarden
voor billijken prijs.

Over Veluwsch Weekblad 30-11-1907

De mangelzaak van P. Bakker wordt overgenomen door D.J. Verbeek.

Fa. Wedding plaatst een advertentie met een groot aanbod van drukwerk. Andere koopjes zijn o.a. dames- en kindermantels, visitekaartjes, wijnen en sluimerlampen terwijl de lekkernijen voor de feestdagen natuurlijk ook niet ontbreken. Bij de bazaar van Karssen zijn de artikelen voor Sint Nicolaas, de Kerstdagen en de jaarwisseling weer verkrijgbaar, terwijl W. Wielenga laat weten dat de etalages voor Oud en Nieuw 1908 gereed zijn.

De Nieuwjaarscommissie organiseert een collecte, die fl. 208,85 opbrengt, inclusief fl. 46,10 uit Hierden. De artikelen die voor dit bedrag gekocht worden zijn bestemd voor uitdeling aan armere stadgenoten, dit mede om het ongewenste Nieuwjaarswensen te voorkomen. Ook de najaars rondgang door de diakenen van de Hervormde Gemeente is nog steeds hard nodig en wordt weer aanbevolen. De kinderen van gehuwde militairen genieten van een Sint Nicolaasavond in de kazerne.

De Christelijke Zangvereniging Harpe Davids geeft voor de Kerstdagen op 20 december een uitvoering, die toegankelijk is voor begunstigers. Zij mogen één huisgenoot meebrengen, terwijl ook werkende leden huisgenoten kunnen introduceren. In januari zal dan in de Gereformeerde kerk een voor het publiek tegen betaling toegankelijk concert worden gehouden.

De zondagsschool Obadja houdt een collecte om met de kinderen op de gebruikelijke wijze het Kerstfeest te kunnen vieren. Er zijn, bij gebrek aan een grotere zaal, drie tijdstippen waarop de kinderen na elkaar verwacht worden. Zij gaan tevreden met een kerstboekje en - enigszins vreemd in dit verband - een sinterklaaspop naar huis. Voor een groep van veertig Duitse militairen die tijdelijk hier zijn, wordt een gezellige Kerstavond georganiseerd.

Bij bakker Kevelam in Hierden wordt een tweede brievenbus voor het dorp geplaatst. Wat de bezorging van de post betreft doet zich een probleem voor. Postbode Franken is gewend post die 's avonds in Hulshorst aankomt, de volgende ochtend rechtstreeks te bezorgen. Dit is niet meer toegestaan; de post moet voortaan eerst mee naar Harderwijk en mag pas van daar uit bezorgd worden.

De zangvereniging Euodia wil graag gebruik maken van enkele lokalen van de school in het dorp. De verwachting bij het koor is dat dit gratis zal zijn, maar de gemeente vraagt fl. 10.= huur per jaar. De raad brengt dit later terug tot het meer symbolische bedrag van fl. 1.=.

Het is de Commissaris van de Koningin opgevallen dat er overal steeds meer woonwagens worden gesignaleerd. En dan gaat het niet over wagens van rondtrekkende kermisreizigers, maar over wagens die alleen als woning worden gebruikt. De burgemeesters dienen deze gang van zaken tegen te gaan, zo wordt door de Commissaris verordend.

In ingezonden brieven wordt geklaagd over de reuk en smaak van het drinkwater en over de toestand van de weg buiten de Smeepoort. Hier zakken de mensen vaak tot hun enkels in de modder en de beide stadsreinigers zijn overal te zien, behalve daar, zo is de klacht.

Over de fotograaf E.J. van de Horst doet het gerucht de ronde dat hij zich met zijn zaak elders zal vestigen. Dit bericht is niet juist en wordt, ook via de krant, door betrokkene ontkend.

Om aan praatjes, door zekeren W. VAN BEEK verspreid, als zouden wij onze schulden niet betaald hebben of betalen, een eind te maken, verzoek ik allen, die soms nog iets mochten te **vorderen** hebben van ons, daarvan onverwijld opgaaf te doen.

Harderwijk, 1 October 1907.

GRIETJE JANSEN,
echtgenoot van H. BRUININK.

Over Veluwsch Weekblad 2-10-1907

Een zekere W. van Beek heeft praatjes verspreid over Grietje Jansen, de echtgenote van H. Bruinink, waarin zij beticht wordt schulden te hebben gemaakt. Hierom wordt aan allen die iets hebben te vorderen verzocht daarvan opgave te doen.

Gevonden voorwerpen: een koortsthermometer en een bril met brillen-huisje. En als vermoedelijk verkeerd bezorgd is aan het politiebureau te bevragen: "Een tabakspot in den vorm van een ouden neger".

Tot slot nog enkele kleinere zaken die de krant hebben gehaald: Er is een valse rijksdaalder met de beeltenis van koning Willem III uit 1852 aange- troffen, compleet met randschrift.

Een rijksdaalder met Koning Willem III

Genealogische dag Barneveld

K.Chr. Uittien

Ook dit jaar werd Herderewich weer vertegenwoordigd op de jaarlijkse dag van de vereniging "Veluwse Geslachten" door onze immer actieve werkgroep Genealogie.

Een foto-impressie van deze dag

Avondje herinneringen ophalen aan Meester Koot

Hemmy van Reenen

“Al met al was het een geslaagde avond”. Veelvuldig sloot journalist Meester Koot zijn artikelen in “Schilders Nieuwsblad” met deze zin af. Velen denken nog met enige weemoed aan hem terug. Ach, wat waren de tijden toen onschuldig.

De opkomst voor het Avondje Koot in Hotel Baars op vrijdag 9 november was groot. Meer dan vijftig mensen zochten met moeite een plek in de overvolle zaal rond de open haard. Avondje Koot werd georganiseerd door het Meester Koot Genootschap, dat op 2 september 2007 is opgericht door de journalisten Jos Kunne, Hemmy van Reenen en Harry Schipper. Het Genootschap stelt zich ten doel contacten uit te wisselen met schrijvers, dichters, fotografen en journalisten die Harderwijk beschrijven en belichten. Ook wil het Genootschap evenementen organiseren rond interessante (Harderwijkse) onderwerpen.

Het eerste publieke praatprogramma stond in het teken van Hendrik van Koot, de naamgever van het Genootschap. Hendrik van Koot was bijna vijftig jaar correspondent bij “Schilders Nieuwsblad”. Eind jaren zeventig legde hij zijn potlood neer, maar veel Harderwijkers hebben zijn markante verschijning nog op het netvlies. Vooral ook omdat Van Koot in het dagelijks leven schoolmeester was aan de Franse School aan het Kerkplein. Honderden Harderwijkers hebben bij hem in de klas gezeten.

V.l.n.r. fotograaf Henk ter Hoeve, Edu en Truus van Koot.

Foto Ton Pors

Dochter Truus Kuijper-van Koot, inmiddels 85 jaar, en zoon Edu van Koot (81) vertelden de toehoorders op Avondje Koot over hun vader. Dat hij zelden thuis was, want hij moest na schooltijd altijd voor de krant op pad. Dat Meester Koot bevriend was met de Vlaamse schrijver Felix Timmermans.

Van Koot noemde zijn huis aan de Hierdenseweg “Pallierter”, naar het gelijknamige boek van Timmermans. Ze vertelden ook dat Meester Koot in de jaren vijftig betaald kreeg met één kist sigaren per jaar. Voor een paar sigaren extra en een glas jenever kwam Meester Koot graag opdaven als de Oranjevereniging zijn jaarvergadering hield, of als de voetbalclub een toernooi hield. Met het reisje van de ouden van dagen ging hij altijd mee om een verslag te maken. Politieagenten uit Harderwijk escorteerden het uitstapje. Journalist Van Koot smulde van de doperwten, zo vertrouwde hij de maandag erop zijn lezers in het Schildertje toe. Dat de Harderwijkse Hermandad buiten de stadsgrenzen het verkeer illegaal stond te regelen, schreef Van Koot niet op. Nee, hij wilde de sfeer niet verpesten.

Fotograaf Henk ter Hoeve, politieagenten Adri Slabbekoorn en Rien van Pijkeren en hoofd BB Piet Dijkstra (allen inmiddels al langere tijd met pensioen) schoven aan tafel om anekdotes te vertellen over Meester Koot. Evert ten Hove, Marie Baron, Roelie Bloksma en anderen deden vanuit de zaal een duit in het zakje. Meester Koot sprak altijd op gedragen toon en vertelde zulke mooie verhalen. Hij kon zelfs de vernieling van een auto nog bloemrijk beschrijven. Een doelpunt heette bij Meester Koot geen doelpunt, nee bij Van Koot werd "het leder met verrassende snelheid tegen de touwen gejaagd".

*V.l.n.r. Adri Slabbekoorn, Rien van Pijkeren, Harry Schipper.
Foto Ton Pors*

De geliefde Meester Koot schreef vanuit de Harderwijkse samenleving de krant vol, omdat hij deel was van die samenleving. Kritiek hoorde daar niet bij. De zwaarste kritiek die Jan Klein's toneelgezelschap in de jaren zestig ooit van Meester Koot kreeg was de zin: "De souffleuse was duidelijk te verstaan". Zo'n uitspraak zei genoeg voor de ingewijden.

Enkele oud-leerlingen bekijken een klassenfoto Foto: Ton Pors

Meester Koot is een man die ons herinnert aan vervlogen tijden.

Veel Harderwijkers kennen de heer van Koot, als onderwijzer op de openbare school en als correspondent van het "Schilders Nieuwsblad". Ik ken hem alleen van school. Hij was mijn meester in de de 5e en 6e klas. Fijne herinneringen heb ik aan hem. Hij kon prachtig vertellen en voorlezen. "Alleen op de wereld" deed zelfs een meisje in de klas in tranen uitbarsten. En dan zingen. Hij had een prachtige stem en we zongen met plezier, wat mij betreft, de Hollandse liedjes uit volle borst mee.

Eén jongen hield hij voor de gek. We moesten het Wilhelmus leren. Wilhelmus van Nassaue enz., een jongen kon de tweede zin niet zo goed onthouden, meester Koot zei "met de ellebogen door de mouwen", de hele klas barstte natuurlijk in lachen uit. Stiekem had ik wel een beetje medelijden met de jongen.

Met rekenen moesten we 's morgens al direct beginnen. Eén, twee, drie rekenen, wie het eerst z'n boek en schrift op de bank had. Wie herinnert zich niet de eindeloze staartdelingen. Je leerde er wel nauwkeurig door werken. Meestal kwamen ze op nul uit.

Ik herinner me een schoolreisje, naar een speeltuin. De vader van een jongen uit de klas had een slagerij. De paardenworst van die slager was een favoriet van de meester. Op die schoolreis had Jan Bloksma, de slagerszoon, een stuk worst voor hem mee gebracht. Blijkbaar zat er nog een velletje aan, waardoor meester Koot zich verslikte, hij had het vreselijk benauwd. Z'n vrouw, die ook mee was, klopte hem op de rug en raakte helemaal in paniek, 't was ook een akelig gezicht, maar gelukkig liep alles goed af.

Voor mij - en ik denk ook wel voor anderen - was het een fijne schooltijd.

Hieronder volgt een stamreeks van meester Koot, voorzover we die op zo korte termijn konden samenstellen. Meester Koot en zijn vrouw hadden 2 kinderen, een dochter en een zoon.

Stamreeks van Koot

1. **Gertrude Dorothea van KOOT**, geboren op 20-4-1922 te Harderwijk. Gehuwd circa 1943 te Harderwijk met **Paulus KUIJPER**, geboren op 3-10-1919 te Nunspeet, overleden op 9-9-1997 te Harderwijk
2. **Eduard Jean van Koot**, geboren op 22-8-1926 te Harderwijk.

Ouders:

Hendrik van KOOT, onderwijzer, correspondent "Schilders Nieuws- en advertentieblad", geboren 10-3-1896 te Nunspeet, woonde Hierdenseweg 48 huize "Pallieter", overl. 11-8-1980 te Harderwijk. Gehuwd op 31-7-1920 te Nunspeet met **Maria Paulina Jeanne van den WIJNGAERT**, geboren op 10-8-1901 te Muijssen (B.).

Grootouders:

Evert Hendrik van KOOT, barbier, geboren 12-1-1873 te Elburg, overleden ná 1947. Hij vertrekt op 22-6-1947 naar Epe. Gehuwd op 20-6-1895 te Elburg met **Geertje van der HEIDE**, geboren 19-6-1875 te Elburg, overleden op 09-3-1940 te Nunspeet.

Overgrootouders:

Evert Hendrik van KOOT, zeilmaker, geboren op 17-7-1827 te Elburg, overleden op 20-9-1872 te Elburg. Gehuwd op 11-11-1858 te Elburg met

Wijtje GROEN van WETTUM, dienstmaagd, geboren circa 1834 te Naarden, overleden circa 1922 te Kampen.

Betovergrootouders:

Johannes van KOOT, zeilmaker, gedoopt 14-1-1798 en overleden op 13-2-1857 te Elburg. Gehuwd op 26-4-1821 te Elburg met

Geerdje ENGELTJES, dienstbode, geboren 26-11-1795 te Oldebroek, overleden op 05-5-1843 te Elburg.

Oudouders:

Evert Hendrik van KOOT, zijlemaker, gedoopt op 8-5-1757 te Elburg, overleden op 23-3-1837 te Elburg. Gehuwd, vermoedelijk te Kampen, met

Hendrikjen van BEEK, geboren circa 1759 Kampen, overleden op 4-10-1828 te Elburg.

Oudgrootouders:

Peter van COOT, geboren vóór 1735, weduwnaar. Ondertrouwd op 19-1-1755 te Elburg, gehuwd voor de kerk op 2-2-1755 te Elburg met

Elisabeth Everts van der BEEK, geboren vóór 1735 te Epe.

Waar deze laatste Peter van Coot vandaan kwam weten we nog niet. Zijn eerste huwelijk is niet in Elburg gesloten. Op ongeveer dezelfde tijd, iets vroeger is er een Peter van Coot in Nijkerk, die in 1737 een zoon Andries krijgt. De mogelijkheid bestaat dat het dezelfde Peter is. We zoeken het nog uit.

Vader van Koot

Moeder van Koot

Meester van Koot

Samenstelling bestuur, werkgroepen en meewerkende leden

Bestuur:	Straat	Plaats	telefoon	functie
N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	Harderwijk	42 13 42	voorzitter
P. Stellingwerf	Mette Gerritskamp 5	Harderwijk	55 23 42	secretaris
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	Harderwijk	41 44 31	penningm.
J. de Groot	Stationslaan 165	Harderwijk	42 82 72	excursies
R. Schouten	Roggelaan 6	Harderwijk	06-49751078	pr

Redactie:

R.K.S. Beute	Smeepoortenbrink 17	Harderwijk	41 62 63	hfd.red.
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	Harderwijk	42 06 93	lid
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	Harderwijk	41 44 31	lid

Ledenadministratie

K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	Harderwijk	41 44 31	
----------------	-----------------	------------	----------	--

Werkgroep archeologie:

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	Harderwijk	42 13 42	voorzitter
namens de Archeologische Werkgroep Nederland:				
H.W. Stuurman	Rietgorsmeen 74	Harderwijk	43 48 78	lid

Werkgroep genealogie:

R. Uittien-Jacobs	J.P.Heyelaan 58	Harderwijk	41 44 31	voorzitter
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	Harderwijk	42 06 93	lid
A. Jansen	Nassaulaan 5	Ermelo	55 16 03	lid
E. Numan-Boumans	Venkel 24	Dronten	0321-338212	lid
J. v. Bruggen-Moorkamp	Zeilmakerstraat 2	Harderwijk	41 00 18	lid
C. Bruinink-Vlsser	Melis Stokelaan 33	Harderwijk	42 51 15	lid
S.M. Jacobs-Zuurveld	Burg. Numanlaan 5	Harderwijk	41 31 48	lid
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	Harderwijk	41 44 31	lid

Werkgroep Kroniek van Harderwijk:

G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	Harderwijk	42 06 93	lid
G. Berends	Rederijkerstraat 8	Harderwijk	41 34 98	lid
A.F. van Eeden	Selhorsthoof 3	Harderwijk	41 41 36	lid

Werkgroep Open Monumentendag

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	Harderwijk	42 13 42	voorzitter
R. Poolen-Brouwer.	Kruisweg 4, Hierden	Hierden	41 73 24	lid
K.Chr. Uittien	J.P.Heyelaan 58	Harderwijk	41 44 31	lid
Namens het Stadsgilde:	Mevr. A. Philipsen	Harderwijk		

Werkgroep Excursies

Fam. Knook	Irenelaan 6	Putten	35 88 57	voorzitter
J.C. de Groot	Stationslaan 165	Harderwijk	42 82 72	lid

Werkgroep Geveldocumentatie

R.K.S. Beute	Smeepoortenbrink 17	Harderwijk	41 62 63
--------------	---------------------	------------	----------

Werkgroep Website

R. Schouten	Roggelaan 6	Harderwijk	06 -49751078
-------------	-------------	------------	--------------

Werkgroep Redactiecommissie "Harderwijkreeks"

N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	Harderwijk	42 13 42
----------------	-------------------	------------	----------

Werkgroep Verspreiding Vittepraetje

hoofddistributeur	P. J. van Wageningen		41 73 35
-------------------	----------------------	--	----------

reserve hfd.distributeur	G. Berends		41 34 98
--------------------------	------------	--	----------

verspreiders**wijk**

	naam	adres	telefoon
1 = Stadsweiden 1	B. Karssen	Gruttomeen 39	42 10 73
2 = Slingerbos	mevr. C.Deitmers	Stationslaan 117-19	41 51 55
3 = Wittenh./Veldkamp	mevr. de Vries	Rooseveltlaan 24	
4 = De Stad	Mevr. E. Beute-Oskam	Smeepoortenbrink 17	41 62 63
5 = Stadsdennen	H. Schaaf	Guido Gezellelaan 4	41 43 38
6 = Stationslaan	H. Skora	Churchill-laan 23	41 53 97
7 = Zeebuurt	L. Postma	Hendric Stevinstraat 8	41 51 78
8 = Hierden	mevr. Messerschmidt	Zuiderzeestraatweg 61	45 21 83
9 = Ermelo	T. Goossens	De Acht Schepel 13	55 42 76
10 = Frankrijk	B.A.M.M.v.d.Voordt	Kuulekamp 6	41 96 15
11 = Drielanden	N.C.R. de Jong	Beethovendreef 13	42 13 42
12 = Ceintuurbaan	P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35
13= Stadsweiden 2	C.Th. van der Heijden	Bunschotermeen 21	42 09 71
14 = Vissersbuurt	J.J.H. Kooiman	Burg. Numanlaan 76	41 96 38
15 = Friesegracht	M. van Broekhoven	Plantage 68	41 51 73

reserve-verspreiders Harderwijk

J.C. Bood	Bachdreef 239	43 36 92
-----------	---------------	----------

A. den Oudsten	Burg. Numanlaan 24	42 06 45
----------------	--------------------	----------

Fam. Uittien	J.P.Heyelaan 58	41 44 31
--------------	-----------------	----------

Mevr. J. Spaan-Foppen	Da Costastraat 11	41 55 64
-----------------------	-------------------	----------

reserve-verspreiders Hierden

B. Rugers	Duinlaan t.o. 19	45 20 61
-----------	------------------	----------

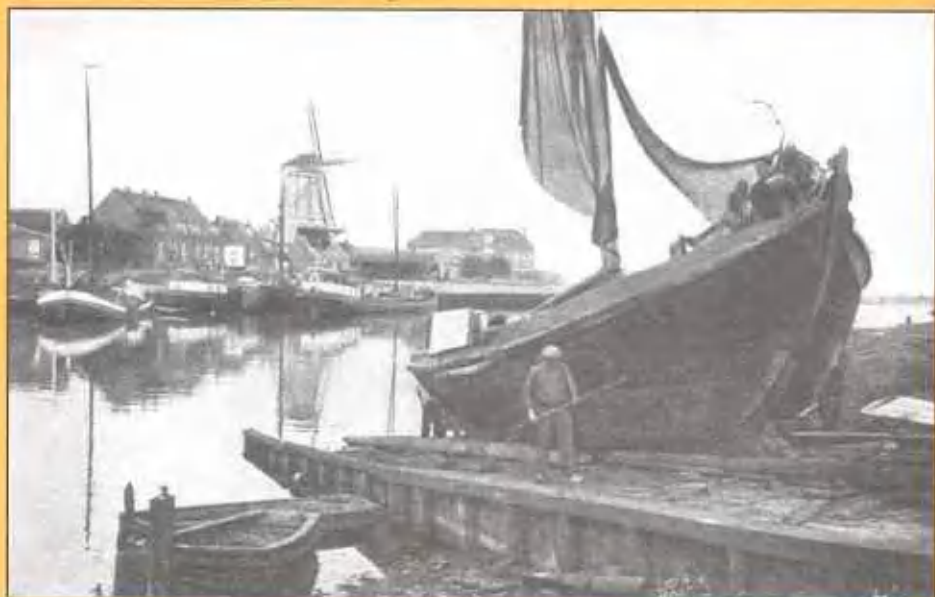
Mevr. de Gans	Beekweg 8	45 21 06
---------------	-----------	----------

L.W. Warmenhoven	Oostermheenweg 16	45 19 05
------------------	-------------------	----------

reserve-verspreiders Ermelo

Mevr. Beijer	Azalealaan 11	55 30 20
--------------	---------------	----------

W. Hamstra	Harderwijkerweg 157	42 30 11
------------	---------------------	----------

HARDERWIJK

BOTTER OP DE HELLING

Oudheidkundige vereniging
"HERDEREWICH"
Postbus 210,
3840 AE Harderwijk